

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ Θ'.

Χ

ΑΘΗΝΑ, ΚΕΡΙΑΚΗ, 9 ΤΟΥ ΟΚΤΩΒΡΗ 1911

Χ

ΑΡΙΘΜΟΣ 450

ΕΝΑΣ ΛΑΟΣ ΥΨΩΝΕΤΑΙ ΑΜΑ ΔΕΙΞΗ
ΠΩΣ ΔΕ ΦΟΒΑΤΑΙ ΤΗΝ ΑΛΗΘΕΙΑ.

ΨΥΧΑΡΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Π. Σ. ΔΕΛΤΑ Τὸν καιρὸ τοῦ Βουλγαροκτόνου (Τέλος).

Ο ΚΡΙΤΙΚΟΣ ΤΟΥ ΝΟΥΜΑ. Τελευταία ἔργα.

Μ. ΜΑΛΑΚΑΣΗΣ. Ἐσπερινοὶ ἀντίλαλοι.

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ. Σημειώματα στὸ περιθώριον.

ΑΛΕΞ. ΠΑΛΛΗΣ. Γράμματα πρὸς Σοφρόνιον.

Κ. ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΣ. Ὑπεράνθρωπος (συνέχεια).

ΨΥΧΑΡΗΣ. Πεζὰ τραγούδια.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ - ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ.

ΕΣΠΕΡΙΝΟΙ ΑΝΤΙΛΑΛΟΙ

1

Σκεπάστηκε ὅλη ἡ μάταιη γιορτὴ ἀπ' τὸ ζύγωμά σου,
Κατάμαυρο πουλί,
Σὰ νὰ σ' ἀμόλυσε κανεὶς θεὸς καὶ σοῦ εἶπε—Στάσου
Ἄγνάντια ἀπ' τὴ φεγγοβολή,

Καὶ νίκησέ την. — Ὡ καρδιά γεμάτη ἀπὸ περίσσια
Σκοτάδια ἀσβολερά,
Πῶς πέρασε ὁ καλὸς καιρὸς ποὺ μοιρασμένη σταῖ ἴσια
Σ' εἶχε ἡ λύπη καὶ ἡ χαρά!

2

Μέσα στὸ σιωπηλὸ νερὸ περνοῦνε καὶ διαβαίνουν
Οἱ χίλιοι δυὸ οὐρανοί,
Τὰ χρώματα γεννιοῦνται ἐκεῖ, τὰ βλέπω, ἐκεῖ πεθαίνουν,
Ἡ νύχτα ὅταν φανεῖ.

Μὰ τώρα νέες συγκινήσεις, ὦ λίμνη, δὲν προσμένω,
Μήτε μοῦ πρέπουν πλιό,
Σὰ μιὰ γνωστὴ εἶσαι ἀπόκριση καὶ σὰν ἀγαπημένο
Ἐνα βιβλίον καλιό...

3

Στὸ μονοπάτι πού, ψυχὴ, θὰ πλανηθεῖς ἀπόψε,
Στὸ μονοπάτι ἐκεῖνο τῆς φραγῆς,
Ξάμωσε μᾶσε λουλουδιὰ, ξάμωσε ρόδα κόψε,
Στὸ δρόμο τὸν ἀδιάφορο πρὶν βγεῖς.

Κι ἂν νὰ ματώσεις, ὦ ψυχὴ, γραμμένο εἶναι καὶ τώρα,
Ἐσὺ τὸ ξέρεις ὅσο ἄλλος κανεὶς,
Τὸ κάθε πὼς τριαντάφυλλον ἀγκάθια ἔχει γιὰ δῶρα,
Καὶ πὼς γραμμένο σου εἶναι νὰ πονεῖς.

4

Ἔτσι λοιπὸν χμιαρικοί, τὰ πάντα, ταξιδιώτες,
Ἔτσι περνοῦν γοργά,
Σὰν ἓνα χέρι ἀνίλεο χιρὲς στερνὲς καὶ πρώτες,
Μαζὶ νὰ κνηγᾶ!

Κάμποι, βουνὰ καὶ ποταμοὶ καὶ δέντρα τὸ ἴδιο πᾶνε,
Σὰν μέσα σὲ βυθό,
Μὰ σὰ σφυρῖζει ἡ μηχανὴ ἐμὲ ἀποχιμετᾶνε,
Ποῦ φεύγω πρὶν σταθῶ...

5

Ρόδα δὲν ἔχεις στὰ μαλλιά, χιόνι γιὰ δάφνη ἀνθίζει
Στὴν κεφαλὴ σου ἐσέ,
Τὴν ἀφρισμένη θάλασσα τῶν πόθων νὰ θυμίζει,
Ποῦ σὲ τυράγνισε.

Ὅμως τὴ θεϊκὴν ὕργη σὰν τὸ λιμπρὸ Ὀδυσσεῖ
Καὶ σὺ καταφρονᾶς,
Καὶ τόρα γι' ἀφραστὰ ὄνειρα, σὲ κύματα μοιραῖα,
Τὸ πλοῖο σου κυβερνᾶς.

6

Μέσα στὰ δάση πάρτε με, πλανεύτρες Ἀμαδριάδες,
Καὶ, σεῖς Νεραΐδες, μέσα στὰ νερά,
Καλάμια, ἐσεῖς γενήτε μου κρυφοὶ τραγουδιστάδες,
Πλατάνια, ὀξὺς καὶ λεῖκες, μιὰ φορὰ!

Πάρτε με, ἐσεῖς ψηλὲς κορφὲς καὶ σεῖς ρουμάνια πλάνα,
Καὶ, λαγκαδιὲς ἐσεῖς, μὲς στὰ βουνά,
Νὰ κόβω τὸν ἀμάραντο πίσω ἀπὸ μιὰ ἄγρια δράνα,
Μιὰν ἄβυσσο ν' ἀκούω πού θὰ ξυπνᾶ...

Παρίσι

Μ. ΜΑΛΑΚΑΣΗΣ

ΠΕΖΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

Α'

Η ΑΛΛΗ

Ἐσὺ ἐδῶ ἀναμεταξὺ μας τί γυρέβεις, δὲ μοῦ λέεις: Τί μὲ θέλεις; Ἦρθες τάχα ζιτίλια νὰ μὰς βάλῃς; Ἦρθες νὰ μὰς τὰ χαλάσῃς, πού τὰ πηγαίναμε τόσο καλὰ: Εἶχαμε λατρεία ἕνας γιὰ τὸν ἄλλον. Καὶ τῆς εἶμουνε ὅσο γίνεται πιστός. Καὶ νὰ σοῦ ἀξαφνα πού ἡ μυτίτσα σου προδέλνει ἐξυπνη καὶ γελαστή καὶ περιπαίχτρα, γιατί μόνος ἐγὼ κατάλαβα τί πνέμα πού μοῦ τῶχει στήν ἀκρίτσα τῆς ἡ μυτίτσα σου. Καὶ μὲ κοιτάζει καὶ μοῦ λέει:

— «Στάθῃτε καὶ δῶ εἶμαι! Θέλω καὶ γὼ τὸ μερτικό μου.»

Κακὴ τὴν ἔχουμε, κακὴ! Καὶ τὸ χειρότερο εἶναι πού σήμερις ἄμα σὲ εἶδα, σὲ ἀγάπησα λωλά, τριῶν ἡρώ κοινλάκι, ἀδερφοῦλα τῆς Μαρία-Ἐλένης.

19 τοῦ Ἀπριλίου, 1911

Β'

ΚΑΙ ΜΑΓΕΡΑΣ

Ποῖς ἀπὸ σὰς δὲν τὸν ξέρει τὸν Ἀργύρη; Τὸν Ἀργύρη τὸν Ἑφταλιώτη;

Ἄλλοι μας τὸν ξέρουμε, θὰ πῆτε. Ὅλοι σας τὸν ξέρετε, θὰ σὰς ἀπαντήσω, καὶ δὲν τὸν ξέρει κανένας ἀπὸ σὰς.

Ἔσεῖς τὸν ξέρετε, θαρρῆτε, γιατί τοὺς στίχους τοῦ ξέρετε τοὺς γλυκοχρώματος, γιατί ξέρετε τὰ δηγγήματά του τὰ ἐρωτοστάλαχτα, γιατί ξέρετε τὴν Ἱστορία του τῆς Ῥωμιούνης, τὴν ὀλοζώντανη, γιατί ξέρετε τὰ πεζά του πού τὸ ταίρι του δὲν ἔχουνε.

Κι ὡστόσο τίποτα δὲν ξέρετε.

Τὸν ξέρετε δηλαδὴ, ἐπειδὴ καὶ τονὲ διαβάσατε τὸν ξέρω ἐγὼ, ἐπειδὴ καὶ τὸν ἔφαγα.

Κι ἀκούτε με τώρα νὰ σὰς τὰ πῶ, γιὰ νὰ μάθετε ποῖς εἶναι.

Μάγερα σὰν τὸν Ἀργύρη μας δὲν ἔχει.

Πιλάφια, γιαούρτια, στουφάτα, μακαρονάδες, ἀστακοσαλάτες, ὅλα μὲ μορφιά σου τὰ σκαρώνει, καὶ ἁμω, μπρὲ μωρὲ παιδιά, τί νὰ σὰς τὰ μασῶ; τὰ μπαρμπουνάκια πλακί πού μὰς φτειάνει ὁ Ἀρ-

γύρης, εἶναι νὰ χάσῃς τὸ νοῦ σου. Βέβαια, καὶ σὸ πιλάφι, καὶ σὸ γιαούρτι, ἀκόμη καὶ σὸ στουφάτο, ἀκόμη καὶ σὴν ἀστακοσαλάτα, τὸ νοιώθεις τί μαστοριά, νὰ πάρῃ ὁ διάολος, πού σοῦ τὴν ἔχει σὸ φαγι τὸ ῥωμαϊκό του τὸ χέρι. Μὰ σὸ βλογγιμένο ἐκεῖνο του τὸ πλακί, δὲν εἶναι πιά τέχνη μονάχα, εἶναι τῆς τέχνης ἡ τέχνη, τὸ δαιμόνιο τὸ θεϊκό, εἶναι κάτι πού τοῦ κάκου καὶ τὸ μεγαλοῦργησε ποιητής.

Στέκεσαι καὶ βλέπεις, μέσα σὸ μαγερεῖ, σκορπισμένα σὸ τραπέζι κρομμυδάκια, ντομάτες, μαϊντανούς; βλέπεις ἀλάτια, πιπέρια καὶ λάδια, λεμόνια καὶ χορταράκια εἰδῶν εἰδῶνε, νὰ βρωτῆς τάχα μὲ τί τρόπο ἀπ' ὅλα τους ἀφτὰ θὰ βγῆ τὰριστούργημα.

Πρόσεξε καὶ θὰ καταλάβῃς. Ἐνα ἕνα τὰ πιάνει, τὰ κοιτάζει, τὰ κόφτει, ἕνα ἕνα τὰ συγυρίζει, τὰ στρώνει σὸ τηγάνι τὸ μαγικό, μὲ μάτι, μὲ ὄψη, μὲ στάσιμο πού θὰ τὸ εἶχε ἱερέας δερφικός, καὶ τότε βάζει πιά τὸ τηγάνι σὴν σιτιά.

Ἐγὼ τὸν εἶδα σὰν ἀρχίζε καὶ μισόλιωνε τὸ σμῖγμα τὸ θεῖο, τὸν εἶδα σὰν ἐπαίρνε καὶ βουτούσε τὰ μπαρμπουνάκια τὰ σπαρταριστὰ σὸ ζουμί τὰφρισμένο, τὸν εἶδα σὰ στεκότανε, μὲ σουφρωμένα τὰ φρύδια, καρτερώνοντας τὴν ὄρα τὴ μυστικὴ τῆς ἐπιμουργίας.

Τὸ ρούφηξα τὸ πλακί του μὲ ἀλλάλητη γλύκα. Ῥωμιούνη στάλαξε στὰ σωθικά μου. Ποίημα τοῦ Ἀργύρη μοναδικὸ μού χάδεβε τὴν ψυχή.

28 τοῦ Τριγητη, 1900

Γ'

ΟΙ ΠΑΣΚΑΛΙΕΣ ΣΟΥ

Τὸ ξέρεις τάχα πὼς κάθε χρόνο πάω καὶ σοῦ κόφτω σὸ μπαξεδάκι μου πασκαλιές; Τὶς βάζω καὶ τὶς ἀφίνω σὸ γραφειοδάκι σου ἀπάνω, κι ἄμα ξανάρθῃ ὁ Ἀπρίλης, κατεβαίνω, σοῦ κόφτω καινούργιες, σοῦ ἀλλάζω τὶς παλιές.

Ἄχ! πόσο θὰ ἤθελα νὰ τὸ ξέρῃς! Μὰ πού νὰ τὸ ξέρῃς ἐσύ; Πού νὰ εἶσαι; Δὲν εἶσαι, ἄχ! πουθενά.

Ὅχι! ἔχι! Κάπου εἶσαι καὶ τὸ νοιώθω. Εἶσαι μέσα μου, μόνο μέσα μου ζῆς καὶ μέσα μου κάθε χρόνο τὸ ξέρεις, πὼς σοῦ φέρνω πασκαλιές, κι ἀθάνατη μέσα μου τὴ μυρωδιά τους μυρρίζεις.

11 τοῦ Ἀπριλίου, 1911

Δ'

Ο ΒΑΣΙΛΙΚΟΣ

Ἄχ! πόσο τὸ λαχταρῶ νὰ μυρίσω κανένα βασιλικὸ τῆς πατρίδας.

Ἐκεῖ κάτω νὰ τονέ μυρίσω, στὴν Ἑλλάδα. Πουθενὰ δὲ μυρίζει ὁ βασιλικὸς τόσο καλά. Στὴ γλάστρα τοῦ καμαρωμένου, πράσινος καὶ φουντωτός, μὲ τὰ μικρά του τὰ στρογγυλά, τὰ μύρια τὰ φύλλα, λές καὶ τὸ ξέρει τί ἀξίζει.

Κάτω, ἐκεῖ κάτω, στὴν Ἀθήνα ἢ στὴν Πόλη, στὴν Πρίγκιπο ἢ στὴν Κηφισιά, νὰ μυρίσω τὸ βασιλικὸ μας! Ἐκεῖ κάτω, πάντα κανένα χέρι παρθενικὸ θὰ τὸν ποτίζη.

Ἄχ! σταθῆτε καὶ μοῦ ἔρχεται ἀπὸ μακριὰ ἡ μυρωδιά του καὶ μεθῶ καὶ μοῦ φαίνεται ἀξιαφρα πὼς ξαναγιώνω.

10 τοῦ Σεπτεμβρίου, 1911

Ε'

ΕΜΕΙΣ ΟΙ ΔΥΟ

Ἐμεῖς οἱ δύο μας περίφημα τάχουμε ψημένα, λαμπρὰ κατέχουμε τὴν τέχνη τοῦ φιλιῶ. Γλήγορα, γλήγορα, ἔλα, σοῦ γνέπω, νὰ σοῦ πάρω ἕνα φιλὸ στὸ μαγουλάκι τὸ δεξιόν. Ἄλλο ἕνα, γλήγορα γλήγορα, νὰ μὴ ζουλέψη καὶ στὸ ζερεὶ τὸ μαγουλάκι. Πάρε μου ἕνα καὶ σὶ, νὰ μὴν ἀπομείνω παραπονεμένος.

Μὰ δὲ φιλιούμαστε δὲ ἕλη ὦρα. Ἐμεῖς ξέρουμε καὶ μιλοῦμε φρόνιμα, σοβαρά. Προσπαθῶ κάποτε νὰ τῆς μάθω λιγάκι τὴν ἠθικὴν. Τῆς λέω ἀξιαφρα πὼς δὲν πρέπει νὰ δαγκάνη, σὰ δὲ θέλει νὰ τὴ δαγκάνουε.

—«Τί νὰ κάμω τότες; Πάντα καὶ πάντα νὰ φιλω;»

—«Νὰ δαγκάνης κάποτες τὴ γλωσσίτσα σου καὶ νὰ φιλής πάντα σου τὸν παππού.»

15 τοῦ Σεπτεμβρίου, 1911

Ζ'

Ο ΒΑΘΡΑΧΟΣ

Παίζουε τὰ δύο παιδάκια, ἡ Μαρία-Ἑλένη καὶ ὁ πρῶτος τῆς ἀξάδερφος, ὁ Λουκιανός. Ἐκεῖ ποὺ παίζουε ἄνω, ἀξιαφρα πάθει τὸ παιγνίδι καὶ ἀρχί-

ζουε οἱ φιλονικίες. Ἀνάφτουε. Σηκωμένες οἱ γροθιές. Τὰ ματάκια τους φωτιά. Καὶ φωνές καὶ βρισίδι ἀκόμη! Νά, πόλεμος εἶναι. Κοντὰ κοντὰ ὁ ἕνας στὸν ἄλλον καὶ πάνε νὰ χτυπηθοῦνε, ἔταν καὶ τὰ δύο τους μαζί στέκονται, κοιτάζοντας περίτρομα χάμω κάτι ποὺ σαλέθει, καὶ φέδγουε ἀντάμα, φοβισμένα, τσιρίζοντας.

—«Ὁ βαθραχός! Ὁ βαθραχός!»

22 τοῦ Τριμηνη, 1911

Ζ'

ΕΚΕΙΝΗ

Ἐμείνα μόνη ὀλομόναχη στὴν ἀκρογιαλιά, ποὺ ἀγιασμένη μοῦ εἶναι ἀφότου ἤρθες καὶ τὴν τίμησες. Τὸ βῆμα σου δὲν ἔσθησε στὸν ἄμμο. Παντοῦ τὸ βῆμα σου τὸ βλέπω. Παντοῦ ἀκούω τὴ φωνὴ σου, στὸν ἀέρα ποὺ παίζει μὲ τὰ μαλλιά μου, στὸ κύμα ποὺ τὰ πόδια μου λούζει. Πές μου, θυμάσαι κάποτες τὴ μικρὴ σου; Τὴ μικρὴ σου ποὺ ἔσένα συλλογιέται παντοτινά; Τὰ λόγια σου τῆς εἶναι ἀτέλειωτη κουδέντα, τῆς εἶναι τὰ γράμματά σου βιβλίον. Ἄχ! τῆς εἶναι ἡ ἀγάπη σου ζωὴ. Γιατὶ ἔσένα λατρεύει, καὶ στὴν ἀκρογιαλιά ἔπου τὴν ἀφηςες, μὴν τὴ φαντάζεσαι μόνη, ὅσο ἔσὺ τὴν ἀγαπᾷς.

20 τοῦ Σεπτεμβρίου, 1911

Η'

ΕΚΕΙΝΟΣ

Κοιτάζω τὴν ἀκρογιαλιά μου τὴν ἔρημη καὶ συλλογιόμαι τὴ δικὴ σου, τὴν ἐλοζώντανη. Πότε θὰ σμίξουμε ξανά; Ὅταν ἤρθες, μοῦ ἀγιασες ἐδῶ τὸν οὐρανόν, τὴ θάλασσα καὶ τὴ γῆς. Τώρα πιά δὲν μπορῶ νὰ μείνω μόνος. Τοῦ κάκου γυρέσω νὰ διῶ τὸ βῆμα σου στὸν ἄμμο, νὰκούσω τὴ φωνὴ σου στὸν ἀέρα ποὺ περνᾷ ἢ στὸ κύμα ποὺ παίζει. Τὴ μικρὴ μου θέλω ἐγώ, τὴ μικρὴ μου ψυχὴ καὶ σάρκα, ποὺ σάρκα καὶ ψυχὴ τὴ λατρεύω. Θέλεις νὰ σὲ συλλογιόμαι παντοτινά, δίχως νὰ χαίρουμαι τὸ πρόσωπό σου; Τὴν κουδέντα σου διψῶ, τὸ βιβλίον τῆς καρδιάς σου λαχταρῶ νὰ ξεφυλλίσω. Ἡ ἀγάπη σου εἶναι ἡ ζωὴ μου. Τὴ σιχάθηκα τὴν ἀκρογιαλιά τὴν ἔρημη ὅπου μ' ἀφίνεις. Θὰ πεταχτῶ στὴ δικὴ σου, ἀφοῦ σ' ἀγαπῶ.

21 τοῦ Σεπτεμβρίου, 1911

ΨΥΧΑΡΗΣ

ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ ΣΤΟ ΠΕΡΙΘΩΡΙΟ (*)

89

Καμιά φορά μου φαίνεται πώς μοιάζω μ' έναν πού θάξερε πιά καλά απ' άλλους πώς νά ντυθῆ και πώς νά στολισθῆ. Μποροῦσα νά εἶμαι εἶδος Brummel. Μά πού πάει και παίρνει απ' ὄλους τοὺς ἑμπεροὺς και τοὺς λογιῶς πρᾶγματευτάδες τὰ πιά ἑμορφα δείγματα για ντύματα και για στολίδια, κ' ὕστερα βαριέται νά κάμῃ φορέματα διαλέγοντας ἀπὸ κείνα· κι ἄλλοι ντύνονται και στολίζονται μὲ τὰ ὑφάσματα και μὲ τὰ εἶδη, πού ἑκεῖνος πρωτοπῆρε τὰ δείγματά τους. Ἔτσι τὴν ἔζησα τὴ ζωὴ μου και τὴν τέχνη μου.

90

Τὸ ζήτημα εἶναι πώς νά ξεδιπλωθοῦμε μέσα στὸ φυσικό μας και πώς νά δουλέψουμε και νά γονιμοποιήσουμε και νά χρησιμοποιήσουμε τὰ δικὰ μας τὰ χαρακτηριστικά, τὰ ἑποια, κι αὐτὰ μας τὰ ἐλαττώματα. Κι ὄχι νά ζηλεύουμε, και νά παίρνομε τὸ κατόπι, γερμανούς, γάλλους, ἀμερικάνους, ἑλληνες και ρωμαίους, και κάθε λογῆς φράγκους και ξένους.

91

Ἡ ποίηση, στὴν ἐντέλεια δὲ βρίσκεται παρὰ μέσα στὸ στίχο πού εἶναι· στὴν ἐντέλεια καμωμένος, εἴτε παρουσιάζεται κανονικά και ξαναγυρίζει ὁ ἴδιος μέσα στὰ μέτρα και στὴς ρίμες, εἴτε λεύτερος, ἀκάνονιστος, ἀνυπόταχτος, πολύτροπος. Μά πρέπει ὁ στίχος νά εἶναι στίχος. Μερικοὶ ἀπὸ τοὺς νέους ποιητῆς μας προσέχουνε μόνο στὴν ποίηση. Τὸ στίχο τὸν ἀφίουν τρύπισ, ξεκάρφωτο, νερούλο, πλαδαρό, λαθεμένο, ὅπως ἔπος. Σὴν κορμὶ μὲ νόστιμη ὄψη και μὲ μάτια ἐκφρασιῶν, ἀστενικό, ραχητικό, πού ποτέ τοῦ δὲν ἔκαμε γυμναστική. Λεῖπει ὁ στίχος ὁ γυμνασμένος, ὁ σωστός. Ἐτόια θὰ εἶταν ἡ ἐντύπωση τοῦ μεγάλου κριτικοῦ Sainte-Beuve ἔταν πρωτοβλέποντας στίχους τοῦ Θεόφιλου Γωτιέ, ἔκραξε· «Ἄ! αὐτὸς ὁ ποιητῆς, μάλιστα! Αὐτὸς σκαλίζει ἀπάνω στὸ γρανίτη γύρω του οἱ ἄλλοι σκαλίζουνε στὰ σύγνεφα!» Ἐτόια θὰ εἶταν ἡ ἐντύπωση τοῦ Γκαίτε ἀπὸ τὴς «Odes et Ballades», τὰ πρῶτα τραγούδια τοῦ Βιχτὸρ Οὐγκώ. «Οἱ γάλ-

λοι ποιητῆς—ἔλεγε τοῦ Ἐκκερμαν—τὴν ξέρουνε τὴ δουλειά τους· ἐκεῖ πού οἱ τρελλογερμανοὶ μας νομίζουνε πώς θὰ χάσουνε τὸ ταλέντο τους ἂν κοιτάσουνε για ν' ἀποχτήσουνε μαστοριά στὴν τέχνη τους». Ἡ ποίηση εἶναι τὸ μεταφυσικό, σὰ νά ποῦμε, μέρος τῆς τέχνης· ὁ στίχος, τὸ ἐπιστημονικό· μετριέται· τὸ στοιχεῖο τὸ mesurable, πού θάλεγε ὁ γάλλος βιολόγος, ὁ Dantée· τὸ κριτήριο τῆς ἀληθείας και τῆς ἑμορφιάς. Ἐνα κ' ἕνα κάνουνε δυό.

92

Ἡ πειθὸ. Ποιὸς θάρνηθῆ τὴ δύναμὶ τῆς και τὸ δικιο τῆς; Ποιὸς δὲ θάνατριχιάσῃ σῆνομα τῆς Βίας; Και ἑμωρ. Ἡ βία μᾶς δείχνεται σὴν ἱστορικὸς νόμος. Τίποτε δὲ γίνεται μὲ τὴ θεληματική τὴ συγκατάβαση· ὅλα μὲ τὸ στανιό. Και σὲ τοῦτο χρωστάμε τὴν προκοπή. Τί θέλετε νά κάμω; Ἡ φύση και ὁ καταναγκασμός, λέει κάποιος ὁ Taine, οἱ δυὸ κυρίαρχοι τοῦ κόσμου· ὁ Κοῦμπλοβιτς λέει, ἀπλοῦστερα· ὁ καταναγκασμός. Αὐτὸς εἶναι ἡ φύση τῆς ἱστορίας!

93

Ἦρες ξεδεύω τριγυρίζοντας μέσα στὸ νοῦ μου θέματα και σκέδια για ἔργα και για βιβλία τῆς σκέψης και τῆς τέχνης πολύτροπα και πολυσέλιδα. Κ' ἐξοφλῶ και ξεθυμαίνω στὸ τέλος μ' ἕνα λιγόστιχο τραγούδι. Ἔτσι κάποιες γυναῖκες ξεδεύοντας εἰκοσιπέντε δραχμὲς ντύνονται μὲ τὸν ἴδιο ἀέρα τοῦ στολιδοῦ πού θὰ στοιχίζε σὲ ἄλλες διακόσιες δραχμὲς. Και μένουν εὐχαριστημένες· ἂν και κατὰ βῆθος μοιρολογᾶνε τὴ φτώχεια τους.

94

Τὸ ποίημα τοῦ νέου * τὸ διάβασα. Δὲν τοῦ λείπει αἴσθημα και τόνος· μὰ τὸ ἀδασκάλευτο τοῦ στίχου μ' ἐνοχλεῖ. Θὰ καταντήσουμε, μὴ φροντίζοντας τὸ στίχο, νά χάσουμε τὴν ποίηση. Γιατὶ και ἡ ποίηση ἐντέλεια εἶναι· και δὲ μπορεῖ νά τὴν αἰστανθῆ παρὰ σὲ στίχο πού εἶναι στὴν ἐντέλεια γραμμένος. Ἀρχὴ πού βαραινει περισσότερο κι ἀπ' ὅλα τὰ, ἄκρες μέσες, ψευτοφιλοσοφικά δασκαλέματα πού πασαλείφουν κάποιους ποιητῆς, κι ἀπ' ὅλες τὴς οὐσίες πού τὰ στομάχια τους ἀνήμπορα νά τὰ χωνέψουν, και μόνο μὲ παιδιάτικην ἀφέλεια προβάλλοντας κάθε λίγο και λιγάκι τὴν αἰσθητική τους τάχα, πού καταλλήλοστερο θὰ εἶτανε ἂν μποροῦσθε νά βαφτισθῆ ἀναισθητική.

(*) Κοίταξε ἀριθ. 341, 354, 368, 375, 387, 448 και 449.

**ΑΠΟ ΤΟ ΚΑΙΝΟΥΡΙΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΗΣ Κ. Π.
Σ. ΔΕΛΤΑ: "ΤΟΝ ΚΑΙΡΟ ΤΟΥ ΒΟΥΛ-
ΓΑΡΟΚΤΟΝΟΥ",— ΤΟ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟ ΚΕ-
ΦΑΛΑΙΟ: "ΝΕΜΕΣΗ",. 長長長長長長**

(Συνέχεια από το περασμένο φύλλο)

Σάν όλους τους ερθόδοξους εκείνης της εποχής, είτε Έλληνες ήσαν είτε Βούλγαροι, ο Ίθάτζης με όλη του τη σκληρότητα ήταν όμως πολύ θεοφοβούμενος.

Αποφάσισε την έορτή του Δεκαπενταύγουστου να την εορτάσει εκείνον το χρόνο του 1018, στο παλάτι του της Πρόνιστας με ιδιαίτερη πολυτέλεια, και όλους τους συγγενείς, ως και τους πύθ απομακρυσμένους, τους εκάλισε και τους μάζεψε γύρω του για να δείξει το μεγαλείο και τη δύναμη της φάρας του.

Βασιλικά τους υποδέχθηκε και τους φιλοξένησε στο παλάτι του και τόσοσ κόσμος μαζεύτηκε, πού το έξοχικό αυτό κτήμα κατόντησε σά μικρή χώρα.

Σημέρωσε ο Δεκαπενταύγουστος.

Ένδσω άπάνω στην Πρόνιστα ο Ίθάτζης δέχονταν τά συγχαρητήρια τών αξιωματούχων και τών προσκαλεσμένων του κ' ετοίμαζε πολυτελέστατη τελετή, κάτω, στη ρίξα του Βροχωτού, οι στρατιώτες πού φύλαγαν τά στενά είδαν έξαφνα με μεγάλη άπορία τρείς Έλληνες πού πλησίαζαν άφοβα, χωρίς καμιά προσπάθεια να κρυφθούν. Ο ένας φορούσε λαμπρή στολή στρατηγού Βυζαντινού.

Οι φρουροί σαστισμένοι τους σταμάτησαν και τους ρώτησαν τί θέλουν.

— «Πηγαίνετε στον Ίθάτζη», διάταξε ο στρατηγός, «και πείτε του πώς ο πατριόκιος Ευστάθιος Δαφνομήλης, στρατηγός της Αχρίδας, ήλθε να πανηγυρίσει μαζί του.»

Τρεχάτος ανέβηκε ένας στρατιώτης κ' έφερε του άφέντη του την άπίστευτη είδηση.

Σάν τó άκουσε ο Ίθάτζης έμεινε άφωνος από τη σάσιση. Δέν του χωρούσε στο κεφάλι πώς μπορούσε να έλθει έτσι ασυλλόγιστα ο Έλληνας στρατηγός, χωρίς συνοδεία, να παραδοθεί στα χέρια του γιατί όσο και άν είχαν διακοπεί οι έχθροπραξίες, άφού άρχισε ή άλληλογραφία του με τόν Αυτόκράτορα, πώς ήταν δυνατό να φανταστεί ο Δαφνομήλης πώς θα τόν άφηνε ποτέ ο Ίθάτζης να φύγει ζωντανός από τά χέρια του;

Τόσο άνόητο να φανταστεί τó Δαφνομήλη, δέν μπορούσε άρα άλλη αίτία πρέπει να έφερε τόν Έλληνα στρατηγό στα νύχια του. Και τί μπορούσε ή αίτία αυτή να είναι άλλο από προδοσία;

Εύθως έδωσε διαταγή ο Ίθάτζης να φέρουν τó Δαφνομήλη. Άπάνω και κάτω στο δωμάτιό του περπατούσε ο βολιάς, γυρνώντας και ξαναγυρνώντας στο νού του ρωτήματα και άπαντήσεις, και όλο στο ίδιο συμπέρασμα έφθανε, πώς για να τολμήσει ο Δαφνομήλης με τόση άστοχασία να παραδοθεί στον έχθρό, πού άμείλιχτα είχε πολεμήσει τόσα χρόνια, θα πει πώς παρατούσε, πώς πρόδινε τó Βασιλέα του... ποιός ξέρει ακόμα τί άλλες προτάσεις του έφερνε;

Η καρδιά του φούσκωνε από ύπερηφάνεια και χαρά· χίλιες μύριες χρυσές έλπίδες έλαμπαν μπροστά του. Με τó λαμπρό Δαφνομήλη σύμμαχο, τί δέ θα καταπιάνονταν, τί δέ θα κατώρθωνε!

Η πόρτα άνοιξε και ο στρατηγός μπήκε ήταν μόνος.

Άρματωμένος ήταν, βέβαια, τά λαμπρά του έπλα έλαμπαν από τά πολύτιμα πετράδια στη ζώνη και στο πλευρό του, με ήταν μόνος, μόνος στα χέρια του θανάσιμου έχθρου του.

Άπό τη χαρά πού χύθηκε μέσα του ο Ίθάτζης, δέν μπόρεσε να βραστάξει· έτρεξε στο Δαφνομήλη, τόν άγκάλιασε, τόν έφίλησε, τόν καλωσόρισε με λόγια κολακευτικά, και άμέσως τόν πήρε και τού σύστησε τους σημαντικώτερους άρχοντες της συντροφιάς του, και μαζί πήγαν στην εκκλησία όπου πανηγυρικά άρχισε ή λειτουργία.

Με περιέργεια κύταζαν οι Βούλγαροι τη μόνη αυτή έλληνική στολή ανάμεσά τους και γύρευαν να μαντεύσουν τά σχέδια του άρχηγού τους. Πώς ο Δαφνομήλης δέ θα έβγαине ζωντανός από την Πρόνιστα, τó ήξεραν όλοι όσοι γνώριζαν τόν Ίθάτζη· με γι' αυτό ίσα ίσα τους φαίνονταν άνεξήγητοι οι εύγενικοί τρόποι του βολιά και τά ζαχαρένια λόγια πού δέν έπαυε να μουρμουρίζει του Έλληνα στρατηγού.

Άφου τελείωσε ή εκκλησία, όλοι οι προσκαλεσμένοι σκορπίστηκαν και αποτραδήχθηκαν ο καθένας στην προσδιωρισμένη του κατοικία.

Τότε ο Δαφνομήλης σύμωσε τόν οικοδεσπότη.

— «Ίθάτζη», είπε χαμηλόφωνα, «ήλθα για να πανηγυρίσω μεζι την Κοίμηση της Θεοτόκου, με ήλθα και για να σου μιλήσω. Η αίτία πού με φέρνει είναι σπουδαία και μυστική, και όσα έχω να σου πώ, άλλος δέν πρέπει να τ' άκούσει.»

Τότε πιά πείστηκε ο Ίθάτζης πώς οι ύποψίες του αλήθευαν, πώς ο Δαφνομήλης, προδότης του βασιλέα του, ήλθε να συνεννοηθεί μαζί του, ίσως και να τού παραδώσει την Αχρίδα.

Διάταξε τους σωματοφύλακές του ν' απομακρυνθούν και καταχαρούμενος, παίρνοντας από τó χέρ

τὸ Δαφνομήλη τὸν κατέδρασε στὰ περιβόλια καὶ τὸν ὠδήγησε σ' ἓνα μικρὸ δάσος ὅπου τὰ δέντρα ἦταν τόσο πυκνά πού οὔτε νὰ τοὺς δεῖ μποροῦσε κανένας οὔτε ν' ἀκούσει τίς ὀμιλίες του.

Πήγαιναν κουδεντιάζοντας, καὶ μὲ καρδιόχτυπο περίμενε ὁ Ἰδάτζης ν' ἀρχίσει ὁ Δαφνομήλης τὴν ξεμολόγησή του, ὅταν τοῦ φάνηκε ὅταν νὰ κούνησε κάτι μὲς στὰ κλαδιά. Μὲ μιὰς τοῦ μπήκαν ὑποψίες· ἔρριξε γύρω μιὰν ἀνήσυχη ματιὰ καὶ βλέποντας τὴν τέλεια μυναξιά καὶ τὴ σιωπὴ τοῦ ἀπόκεντρο ἐκείνου μέρους, τὸν ἔπιασε φόβος καὶ αὐτόματα ἀρπάξε τοῦ σπαθιοῦ του τὴ λαβή.

Δὲν πρόφθασε ἕμως νὰ τὸ σῦρει.

Σὰν ἀστραπή ὄρμῃ ὁ Δαφνομήλης ἀπάνω του, τὸν ρίχνει χάμω, τὸν πλακώνει κάτω ἀπὸ τὸ γόνατό του καὶ μὲ τὴ φοβερὴ του δύναμη κρατώντας τὸν ἀκίνητο, βουλώνει τὸ στόμα του καὶ τοῦ πνίγει τίς φωνές.

Τὴν ἴδια στιγμή, ἀπὸ μέσα ἀπὸ τὰ δέντρα δυὸ ἄντρες πετιοῦνται, τυλιγμένοι σὲ σκοτεινὲς κάπες· ὁ ἓνας, μὲ σχωμένο τὸ σπαθί, ἀκράτητος ρίχνεται στὸν Ἰδάτζη νὰ τὸν στήσει.

— «Ὅχι, Μιχαήλ, ὄχι!» φώναξε ὁ Δαφνομήλης γυρεύοντας ν' ἀπομακρύνει τὸ ἔπλο. «Μὴν τὸν σκοτώσεις, θυμήσου τὸ λόγο σου! Τὰ μάτια του μόνο!»

Μέθυσιμος ὅμως ἀπὸ τὸ μίσος, ὁ Μιχαήλ οὔτε ἄκουε οὔτε ἔβλεπε.

— «Νικήτα!» φώναξε ὁ Δαφνομήλης.

Μὲ μιὰς ὁ κατὰσκοπος τὸν ξαρμάτωσε· μὰ τότε ὁ Μιχαήλ ἔγινε ἔξω φρενῶν, καὶ ξεφεύγοντας ἀπὸ τὰ χέρια τοῦ Νικήτα, ἔσυρε τὸ μαχαίρι του, ξαναρίχθηκε τοῦ Ἰδάτζη, πού ἀγωνίζονταν νὰ ξετινάξει τὸ Δαφνομήλη ἀπὸ τὸ στήθος του, καὶ σήκωσε τὸ ἔπλο του.

Μιά φορά... δυὸ φορές κατέδρασε τὸ μαχαίρι... καὶ τὸ ἄγριο πρᾶμα ἔγινε. Ὁ Ἰδάτζης, μὲ τὰ μάτια τρυπημένα, τὸ στόμα στουμπωμένο γιὰ νὰ μὴν ἀκούονται οἱ στριγγιές του, ἀναίσθητος σχεδὸν καὶ σκεπασμένος αἵματα, βρέθηκε δεμένος χεροπόδαρος, τυλιγμένος στὸ μανδύα του, ἀκίνητος στὰ χέρια τῶν ἐχθρῶν του.

— «Γρήγορα,» ψιθύρισε ὁ Δαφνομήλης· «στὸν πύργω.»

Τότε τὸν ἀρπάζουν οἱ τρεῖς Ἕλληνας, τρέχουν πίσω στὸ παλάτι, καὶ μὲ τόλμη, ἀπίστευτη περνοῦν ἀπὸ μέσα ἀπὸ τὴν ἀλλή, ἔμπρὸς σὲ ἔλους τοὺς σωματοφύλακες πού σαστισμένοι, ἀποβλακωμένοι τοὺς ἀφήνουν νὰ περάσουν, μπαίνουν στὸ σπίτι, ἀνεβαίνουν τὴ σκάλα τρεχάτα πάντα, φθάνουν μὲ τὸν τυφλωμένο τους αἰχμάλωτο στὸ ἀπάνω πάτωμα, κ' ἔκει

ξεσπαθώνουν, ἀποφασισμένοι νὰ μὴν παραδοθοῦν ζώντανοι.

Ἀνάμεσα στοὺς προσκαλεσμένους, ἀπὸ σπίτι σὲ σπίτι, ὅταν ἀστραπὴ μεταδίνεται ἡ φρικτὴ εἶδηση.

— «Τύφλωσαν τὸν Ἰδάτζη!»

Σὲ μιὰ στιγμή, τὸ χαριτωμένο κτήμα τῶν Τσάρων γέμισε φωνές καὶ ἀταξία, πῆρε ὄψη ἐπαναστατημένης χώρας.

Ἀπὸ παντοῦ βγαίνουν Βούλγαροι, τρέχουν, φθάνουν ὠπλισμένοι, ποῖς μὲ σπαθί, ποῖς μὲ λόγχη ἢ τόξο, ἄλλοι μὲ πέτρες, μὲ ξύλα, μὲ ἀναμμένους δαυλοὺς, καὶ περικυκλώνουν τοὺς Ἕλληνας ξεφωνίζοντας:

— «Σκοτώσατέ τους! Κάψετε, κομματιάσατέ τους! Θάνατο στοὺς προδότες! Σπαράξτε τοὺς κακούργους.»

Μερικοὶ τρεχάτα ἔφεραν πίσω καὶ ξύλα καὶ ἄχυρα γιὰ νὰ τοὺς κάψουν στὴν κάμαρα μέσα ὅπου εἶχαν κλειστεῖ.

Ἀπὸ πάνω ἀπὸ τὸ παράθυρο ὁ Δαφνομήλης κύταζε ἀτάραχα τὸ ἐξαγριωμένο πλῆθος. Τὸ ξέσπασμα αὐτοῦ τοῦ θυμοῦ καὶ τῆς ἀγανάκτησης, τὸ περίμενε, μὰ ὄχι τόσο γρήγορα· εἶχε λογαριάσει πὼς θὰ πρόφθαине κάπου νὰ ἔχυρωθεῖ, ἴσως καὶ νὰ συνηκολογήσει. Ἐμπρὸς ὅμως στὸ πάθος τῶν λυσσασιμένων Βουλγάρων, οὔτε στιγμή δὲν ἔλασε τὴν ψυχραιμία του.

— «Ἐδῶ θὰ πεθάνομε, παιδιά», εἶπε στοὺς συντρόφους του, «μὰ ἔλεος δὲ θὰ ζητήσαμε.»

Καὶ σκύδοντας στὸ παράθυρο, ἀψηφώντας τίς πέτρες καὶ τίς σαῖτες πού σφύριζαν γύρω του, ἔκανε νόημα πὼς θέλει νὰ μιλήσει.

— «Ἀκούσατε δῶ! Σὰς μιλῶ φρόνιμα λόγια!» φώναξε. «Τὸν ἄρχοντά σας δὲν τὸν τύφλωσα ἀπὸ μίσος προσωπικό. Αὐτὸς εἶναι Βούλγαρος, τὸ ξέρετε, κ' ἐγὼ Ἕλληνας, μὰ Ἕλληνας ὄχι τῆς Μακεδονίας ἢ τῆς Θράκης, παρὰ τῆς ἀπομακρυσμένης Ἀνατολῆς· τί λοιπὸν θέλετε νὰ ἔχομε, ὁ Ἰδάτζης κ' ἐγώ, νὰ μοιράσομε μεταξύ μας;»

Καὶ βλέποντας πὼς μερικοὶ Βούλγαροι τώπαιναν λίγο λίγο ν' ἀκούσουν, ἐξακολούθησε:

— «Ποῖς ἀπὸ σᾶς εἶναι ἀρκετὰ μωρὸς νὰ φανταστεῖ πὼς ἦλθα ἀπὸ ἀμυαλιὰ ἢ ἀπὸ ἔχθρα δική μου νὰ ριχθῶ σὲ τέτοιον κίνδυνον; Γιὰ ἐκδίκησιν δὲν ἦλθα! Μ' ἔστειλε ὁ Βασιλεὺς μου!» βροντοφώνησε.

Στὰ λόγια αὐτὰ οἱ Βούλγαροι ὅς νὰ μούδιασαν κάπως· φοβισμένα μουρμουρίσματα πέρασαν ἀπὸ στόμα σὲ στόμα, οἱ βριστιὲς λιγόστεψαν, ἄλλοι ἔρριξαν ἀνήσυχες ματιὰς στὸ παράθυρο, μερικοὶ δαυλοὶ ἔσβησαν.

— «Μ' ἔστειλε ὁ Βασιλεὺς μου!» ἐπανάλαβε

πιὸ δυνατὰ ὁ Δαφνομήλης. «καὶ ὅ,τι ἕκανα, τὸ ἕκανα γιὰ τὸν Ἄρχοντά μου. Ἄν θέλετε νὰ μᾶς σκοτώσετε, σὰς εἶναι εὐκολο, ἐδῶ εἵμαστε! Νὰ μὴν ἐλπίζετε ἕμωσ πῶς θὰ παραδοθῶμε στὸ ἔλεός σας! Ἐγὼ ζωὴ μας θὰ τὴν πάρετε, μὰ ἀφοῦ τὴν ἀκριδοπληρώσετε πρώτα!»

Μερικὲς θυμωμένους φωνῆς ἀκούστηκαν πάλι, μερικὰ χέρια σηκώθηκαν ἀπειλητικὰ· πολλοὶ ἕμωσ Βούλγαροι δειλίασαν, μερικοὶ ἔφυγαν, ἄλλοι ἀποτραβήχθηκαν παράμερα, καὶ τρομαγμένοι στάθηκαν ν' ἀκούσουν τὰ λόγια ποῦ σὰν κεραυνοὺς ἔρχοντο ἀπὸ πάνω ἀπὸ τὸ παράθυρό του ὁ ἀτρόμητος στρατηγὸς τοῦ Αὐτοκράτορα.

— «Ἄν πεθάνομε, ὅπως τὸ περιμένομε,» φώναζε «θὰ πεθάνομε χαρούμενοι πῶς κάναμε τὸ καθήκον μας! Θὰ πεθάνομε εὐχαριστημένοι γιὰ τὸ ξέρομε πῶς ὁ Ἀφέντης μας καὶ Βασιλέας μας φρικτὰ θὰ μᾶς ἐκδικήσῃ! Γιὰ κάθε κεφάλι δικό μας, χιλιάδες δικά σας θὰ πέσουν, καὶ ποτάμι τὸ αἷμα σας θὰ ξεπλύνῃ τὸ δικό μας...»

Πανικὸς ἐπίασε τοὺς Βουλγάρους στὰ λόγια αὐτά· τὴ σκληρότητα τῆς ἐκδίκησης τοῦ Αὐτοκράτορα, τὴ γινώριζαν! Ἀκόμα δὲν εἶχαν ξεχάσει τίς δέκα χιλιάδες τυφλωμένους ποῦ στὰ 1014 ἔστειλε πίσω τοῦ Σαμουήλ. Φρικιασμένοι, τρέμοντας, ἕνας ἕνας ἔρχοντο καὶ ἔφυγαν, τρύπωναν στὰ σπίτια, κρύβονταν.

Οἱ γηροντότεροι, ποῦ θεωροῦνταν καὶ πιὸ φρόνιμοι, αὐτοὶ ποῦ εἶχαν δεῖ τίς περισσότερες καταστροφὰς καὶ ποῦ στὴν καρδιά τους δὲ φύλαγαν πιὰ οὔτε τόλμη οὔτε ἐλπίδα, πήγαν τότε ἀπὸ τὸν ἕνα στὸν ἄλλο, καὶ μὲ λόγια πειστικὰ ἀπόδειξαν στοὺς νεώτερους πῶς περὶ τὴν ἵσταν ἡ ἀντίσταση, ἀφοῦ πιὰ εἶχε τυφλωθεὶ καὶ ὁ Ἰδάτζης.

Σὰν ἐπίεσαν καὶ ἠσύχασαν ἀκόμα καὶ τοὺς πιὸ τολμηροὺς, φώναζαν τὸ Δαφνομήλη καὶ τοῦ εἶπαν πῶς ὑποτάσσονται στὸν Αὐτοκράτορα καὶ παραιτοῦνται ἀπὸ κάθε ἀντίσταση, φθάνει ὁ Αὐγουστος νὰ τοὺς δώσει ἀμνηστία γενική.

Καὶ τότε ἐγινε κάτῃ πρωτόκουστο στὴν ἱστορία, κάτῃ ἀπίστευτο.

Οἱ τρεῖς τολμηροὶ Ἰβλῆνες κατέβηκαν ἀπὸ τὸ δωμάτιο ὅπου εἶχαν κλειστεῖ, κουβαλώντας πάντα τὸν τυφλωμένο Ἰδάτζη, πέρασαν ἀπὸ μέσα ἀπὸ τοὺς προσκαλεσμένους καὶ τοὺς δαμασμένους σωματοφύλακες τοῦ βολιά, βγήκαν ἀπὸ τὸ παλάτι καὶ ἀπὸ τὰ περιβόλια χωρὶς νὰ τολμήσῃ ἕνας ἀπὸ τὸ πλῆθος αὐτὸ τῶν Βουλγάρων νὰ ἐκδικήσῃ τὸν αὐτοκράτορα ἀρχηγό τους, οὔτε κἀν ν' ἀγγίξῃ τοὺς Ἕλληνας. Ἔτσι κατέβηκε ὁ Δαφνομήλης μὲ τοὺς δύο του συντρόφους καὶ τὸν αἰχμάλωτό του, πέρασε τὴν

κλεισοῦρα καὶ τράβηξε γιὰ τὴ Διάβολη ἀνενόηλητος.

Ἀπίστευτο τοῦ φάνηκε τοῦ Αὐτοκράτορα, ὅταν τὴν αὐριανή, εἶδε τὸ Δαφνομήλη νὰ παρουσιάζεται μπροστά του μὲ τὸν αἰματομένο τυφλό, τὸν ἀκίνδυνο πιὰ Ἰδάτζη, καὶ ἀκουσε τὸ τολμηρὸ ἀνδραγαθήμα ποῦ τὸν ζεφόρτωνε ἐπὶ τέλους ἀπὸ τὸν ἀδάμαστο ἐχθρό του.

Γιὰ νὰ δεῖξῃ τοῦ Δαφνομήλη τὴν εὐγνωμοσύνη του τὸν ἐδιώρισε στρατηγὸ τοῦ θέματος τοῦ Δυρράχιου, ποῦ ἦταν ἀπὸ τίς σημαντικώτερες θέσεις καὶ τίς τιμητικώτερες, καὶ τοῦ χάρισε ὅλα τὰ πλοῦτη τοῦ Ἰδάτζη.

Πέρασαν μερικὲς μέρες καὶ ὁ Βασίλειος ἐτοιμάζονταν πιὰ νὰ φύγῃ ἀπὸ τὴ Διάβολη, ὅταν ἕνα βράδυ κάποιος κτύπησε τὴν ἐξώπορτα τοῦ παλατιοῦ.

Ἦταν ὁ Νικουλιτσᾶς.

Οἱ σύντροφοὶ του ἔλοι καὶ οἱ φίλοι του τὸν εἶχαν ἐγκαταλείψει ἕνας ἕνας ἢ εἶχαν πεθάνει γιὰ μέρες καὶ νύχτες μόνος, καταδιωγμένος, πεινασμένος, ἀπελπισμένος, εἶχε γυρίσει σὰν κυνηγημένο ἀγρίμι ἀπὸ κορφοβούνι σὲ κορφοβούνι, ὡς ποῦ ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνυπότακτου βολιά ἀπόκαμε, ἢ θέλησή του ἔσπασε, καὶ μόνος ἦλθε καὶ παραδόθηκε, ζητώντας ἔλεος ἀπὸ τὸ Βασίλειον τὸν ὅποιο τόσες φορές εἶχε γελάσει. (*)

Ὁ Αὐτοκράτορας δὲ θέλησε πιὰ οὔτε νὰ τὸν συγχωρήσῃ οὔτε κἀν νὰ τὸν ἴδῃ. Καὶ κείνον καὶ τὸν Ἰδάτζη, τοὺς ἔστειλε ἀλλοσοδεμένους στὴ φυλακὴ τῆς Θεσσαλονίκης.

Μόνος στὸ δωμάτιό του, ἕνα βράδυ ἀργά, ὁ Μιχαήλ ἦταν σκυμμένος στὸ τραπέζι του· τὸ φῶς τοῦ λυχναριοῦ ποῦ κρέμονταν ἀπὸ τὴ χαμηλὴ στέγη χύνονταν θαμπὸ καὶ ἀδύνατο στοῦ νέου τὸ γερασμένο πρόσωπο. Ὁ Μιχαήλ τελείωνε ἕνα γράμμα γιὰ νὰ τὸ δώσει τοῦ ἀγγελιοφόρου ποῦ πρῶτῃ πρῶτῃ ἔφυγε γιὰ τὴ Θεσσαλονίκη.

«... Ὁ Αὐγουστος φεύγει αὔριο,» ἔγραφε, «δι-»
 «εὐθύνεται νότια· πηγαίνει στὴν Ἀκρόπολη τῶν Ἀθηνῶν, ὅπου θέλει στὸ ναὸ μέσα τῆς Θεοτόκου»
 «νὰ προσκυνήσῃ τὴν Πολιοῦχο καὶ νὰ τὴν εὐχαριστήσῃ γιὰ τὴν Ἁγία Τῆς προστασία.

«Ἐγὼ ἕμωσ δὲ θὰ τὸν συνοδεύσω χθὲς ἔδωσα»
 «τὴν παραίτησή μου.

«Ὁ πόλεμος τελείωσε, μπορῶ ν' ἀποσυρθῶ καὶ»
 «μπορῶ νὰ ἔλθω πιὰ κοντὰ σου ἀφοῦ ἡ ἐκδίκησης

(*) Ὅπως καὶ γιὰ τὸ Δραξίν, ὁ Βασίλειος εἶχε ξαννοσυγχωρήσει τὸν Νικουλιτσᾶ καὶ τὸν εἶχε βγάλει ἀπὸ τὴ φυλακὴ μὰ μόλις βρέθηκε ἐλεύθερος, πάλι εἶχε ξεκινήσει καὶ γόμισε μὲ τὸ Σαμουήλ, ὅπως εἶδαμε παραπάνω.

• ἔγινε. Τυφλὸς κ' ἔλεεινός, πτώμα ἄταφο, πάγει δ
• Ἰδάτζης ἀλυσσοδεμένος, στίς φυλακὲς τῆς Θεσσα-
• λονίκης, ν' ἀποζήσει στὸ παντοτεινὸ σκοτάδι τῆς
• μαῦρες του μέρες.

«Ὡστε τίποτα πιά δὲ μὲ κρατεῖ ἐδῶ. Καὶ ὅμως
• καμιὰ χαρὰ δὲν ἔχω πού ἔρχομαι κοντὰ σου. Ἡ
• καρδιά μου μαράθηκε, Ἀλεξία, καὶ ἡ ἐκδίκηση
• δὲ μὲ πλησίασε σὲ σένα.

«Ὅσο ἦταν ὁ ἀγέρωχος Ἰδάτζης δυνατὸς καὶ
• μεγάλος, τὸ μῖσος φουσαμανοῦσε μέσα μου, καὶ
• ἄλλα δὲ συλλογίζομουν παρὰ τὸ κακούργημά
• του. Καὶ ἔταν βρέθηκα μπροστά του, ρίχθηκα μὲ
• λύσσα νὰ τὸν σκοτώσω, νὰ τοῦ πάρω τὴν καρδιά.
• Ἄχ, γιατί δὲ μ' ἄφησαν νὰ τὸ κάνω; Θὰ ἦταν
• δίκαιο! Καὶ θὰ ἦταν στρατιωτικὴ ἐκδίκηση!

«Μὰ σὺν τὸν εἶδα χάμω, μὲ τὰ μάτια τρυπη-
• μένα, ἐρείπιο ζωντανό, ἔταν συλλογίστηκα τὴν
• πράξη μου... τότε τὸν συλλογίστηκα ἐκείνον,
• τὸν τίμιο, τὸν ἀσπίλο στρατιώτη, πού πεσμένο ἀν-
• θρωπο ποτέ του δὲν κτύπησε...

«Καὶ εἶπα, Ἀλεξία, πὺς ἂν ἀπὸ κεῖ ἀπάνω
• βλέπει τὴν πράξη μου, ἂν ξέρει μὲ τί τρόπο τὸν
• ἐκδίκησα, τὸ εὐγενικὸ ἐκεῖνο παληκάρι, μὲ πόνο
• θὰ κρύβει τὰ μάτια, θὰ γέρνει τὸ κεφάλι γιὰ νὰ
• μὴ δεῖ...»

Τὸ καλάμι ἔπεσε ἀπὸ τὰ δάχτυλά του, κ' ἔκρυψε
τὸ πρόσωπό του στὰ διπλωμένα του χέρια.

Μὰ δάκρυα δὲν ἤλθαν νὰ δροσίουν τὰ θερμια-
σμένα του ματόκλαδα.

Εἶχαν στερέψει, καμένα στὴ λάβρα τοῦ κρη-
μοῦ του.

Π. Σ. ΔΕΛΤΑ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΦΕΞΗ

Σφῆκες

Ἐφαρμοζόμενον εἰς τὰ σύγχρονα ἦθη καὶ μάλιστα τὰ
Ἑλληνικὰ εἶναι τὸ ἔργον τοῦ Ἀριστοφάνους «Σφῆκες». Περιγράφει κομικῶς καὶ σατυρίζει τὴν ἀγάπην τῶν δικῶν, ἢ ὅποια εἶχε κυριεύσει τοὺς ἀρχαίους, μάλιστα δὲ τὴν μα-
νίαν τοῦ νὰ γίνωνται δικασταὶ καὶ νὰ ἐξασκοῦν οὕτω κά-
ποιον ἀξίωμα καὶ ν' ἀποκοτῶν κάποιαν ἐπισημότητα.

Τοὺς κληρωτοὺς δικαστάς, οἱ ὅποιοι καὶ ἀποτελοῦν τὸν χορὸν τῆς κωμῆδος, παρουσιάζει ὡς σφῆκας, γύρω δὲ ἀπὸ ἓνα γέροντα συνάδελφόν τους, ὁ ὅποιος κάθε τι μηχανεύεται διὰ νὰ ἐκφυγῇ τοῦ νόμοῦ του καὶ νὰ τρέξῃ εἰς τὸ δικαστήριον, πλέκεται ὁ μῦθος μὲ ἀλλεπάλληλα ἐπεισόδια καὶ μὲ δρασκίαν μεστήν ζωῆς καὶ ἀληθείας. Ἡ μετάφρασις μὲ φιλολογικὴν ἐμβριθεῖαν γενομένη εἰς ὥραιους καὶ ἀρμονικὸς στίχους ὑπὸ τοῦ κ. Μάρκου Αὔγουστου ἀποδίδει τὴν χά-
ριν καὶ τὴν εὐστοροφίαν τοῦ πρωτοτύπου.

Ἱστορία τῆς Ἰδέας

Ἡ ἐξέλιξις τῶν ἀνθρωπίνων ἰδεῶν, θεολογικῶς, με-
ταφυσικῶς καὶ ἐπιστημονικῶς καὶ τὰ ἐξαγομῆνα τῶν ἰδεῶν
τούτων εἰς θρησκευτικὰς πίστεις, εἰς ἠθικὰ δόγματα καὶ
εἰς τὰς κοινωνικὰς ἐφαρμογὰς διατυπώνονται εἰς τὰ δύο
βιβλία τοῦ ἔργου—τὴν Γαβατάμαν καὶ τὸν Ἀσάτην—πε-
ριληπτικῶς καὶ κατὰ τρόπον μεταφορικόν, χωρὶς νὰ πα-
ραβλαφθῇ ἐκ τούτου ἡ ἀκριβεία.

Ὡς συνάθροισμα καὶ ολοκλήρωσις τῶν ἱστορουμένων
ἰδεῶν προκύπτει τέλος κεντρικὴ φιλοσοφικὴ ἰδέα, ἐξηγου-
σα, συναρμολογούσα καὶ ἐνώνουσα ὅλας τὰς ἀνεκαθεν κοινο-
νικὰς πίστεις καὶ φιλοσοφικὰς δοξασίας. Τὸ πρωτότυπον
τοῦτο ἔργον τοῦ κ. Ἰωάννου Ζερβοῦ ἐξεδόθη εἰς τὴν «Φι-
λοσοφικὴν καὶ Κοινωνιολογικὴν Βιβλιοθήκην Γ. Φέξη».

ΣΤΟΥ "ΝΟΥΜΑ,, ΤΟ ΓΡΑΦΕΙΟ

ΔΡΟΜΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ 4

πυλιούνται τὰ δόλουθα βιβλία πρὸς ΜΙΑ δραχμὴν τὸ
ἓνα, ἐξὸν ἀπὸ ὅσα εἶναι σημειωμένα μὲ ἄλλες τιμὰς.

Γ. Ν. ΑΒΑΖΟΥ, «Ἡ Ματιά».—ΧΑΡ. ΑΝΤΡΕΑΣΗ, «Ὁ
«Μεγ' Ἀλέξανδρος».—ΒΑΡΔΕΝΤΗ, «Δόξα καὶ Ζωή».—Ι-
ΔΙΑ Η. ΒΟΥΤΙΕΡΙΔΗ, «Δάφνης καὶ Χλόης» τοῦ Λόγγου.
μετάφρ.).—«Τίμωνας ὁ Μισάνθρωπος» τοῦ Λουκιανοῦ (με-
τάφρ. λ. 50).—«Ὁ Προσκυνητής».—ΡΗΓΑ ΓΚΟΛΦΗ, «Τὰ
Τραγῶδια τοῦ Ἀπρίλη» (δρ. 2).—Π. Σ. ΔΕΛΤΑ «Στοχα-
σμοὶ περὶ τῆς ἀνατροφῆς τῶν παιδιῶν μας» (λ. 50).—ΕΙ-
ΡΗΝΗΣ ΔΕΝΤΡΙΝΟΥ, «Ἀπὸ τὸν Κόσμον τοῦ Σαλονικοῦ».—
ΑΡΙΤΥΡΗ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗ, «Φυλλάδες τοῦ Γεροζήμου».—
ΓΙΑΝΝΗ Κ. ΖΕΡΒΟΥ, «Χριστιανικὰ Τραγῶδια».—Κ.
ΘΕΟΤΟΚΗ, «Τὰ Γεωργικὰ τοῦ Βεργίλιου» (λ. 50).—«Σα-
κούνταλα» τοῦ Καλλιμάχα (δρ. 1).—ΓΑΛ, «Σαμποράκη»
δρ. 2).—ΜΑΝΩΛΗ ΚΑΛΟΜΟΙΡΗ, Τραγῶδια γιὰ μιὰ γυν-
νὴ μὲ πιάνο, καὶ Μπαλάντες γιὰ πιάνο, τὸ κομμάτι δρ. 1.
—Θ. ΚΑΤΡΑΙΑΝΗ, «Τὰ Τραγῶδια τοῦ Στρατιώτη» (λ.
(10).—ΑΝΤΩΝΗ Κ. ΔΕΚΟΝΟΓΛΟΥ, «Τὸ Βιολί».—ΑΛΕΞ.
ΠΑΛΛΗ, «Ὁ ἔμπορος τῆς Βενετίας» (Β' ἐκδοσις).—ΑΛΕ-
ΞΑΝΤΡΑΣ ΠΑΝΑΜΟΣΚΟΥ, «Ἀθροῖπες Μηχανισμοί».—
Ν. ΠΟΡΙΩΤΗ, «Σαλώμη» τοῦ O. Wilde (μετάφρ.).—ΣΤΕΦ.
ΡΑΜΑ, «Τὰ Χαλιὰ καὶ τὰ Καινούργια».—ΖΗΣΙΜΟΥ ΣΙ-
ΔΕΡΗ, «Ὁ Αἴας» τοῦ Σοφοκλέη (μετάφρ.).—ΠΑΠΑ ΣΤΑΥ-
ΡΟΥ, «Πλουτάρχου : Περὶ Παίδων Ἀγωγῆς» (μετάφρ.).—
ΓΙΑΝΝΗ Κ. ΣΤΕΦΑΝΗ, «Μπουμπουκία».—Δ. Η. ΤΑΓ-
ΚΟΠΟΥΛΟΥ (δράματα): «Ζωντανοὶ καὶ Παθαμένοι».—«Ὁ
Ἄσωτος»,—«Οἱ Ἀλυσίδες» (δρ. 2).—ΜΕΝΟΥ ΦΙΛΗΝΤΑ
«Ἀπὸ τοὺς Θρόλους τῶν Αἰώνων»,—«Γραμματικὴ τῆς
Ρωμαϊκῆς Γλώσσας» (Α' ἐκδοσις).—Ζ. ΦΥΤΙΑΗ, (δράμα-
τα): «Τὸ Ἐκθετο»,—«Ἄλως Ἀκρογιάλι»,—«Χτισμένο
στὸν Ἄμμο».—ΦΩΤΗ Δ. ΦΩΤΙΑΔΗ, «Τὸ Γλωσσικὸ Ζήτη-
μα».—«Στὴ «Φοιτητικὴ Συντροφία» (λ. 50).—ΠΑΝΤΕΛΗ
ΧΟΡΝ, «Μελάχρα».

Γιὰ τὸ ἐξωτερικόν, λ. 25 παραπάνου ὁ κάθε τόμος.

ΤΟΜΟΙ περασμένοι τοῦ «ΝΟΥΜΑ» (ἐξὸν ἀπὸ τὸν πρῶ-
το πού δὲν ὑπάρχει κανένα του ἀντίτυπο) πυλιούνται δρ.
22 ὁ ἓνας γιὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ φρ.χρ. 12.50 γιὰ τὸ ἐξωτε-
ρικόν.

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΕΡΙΑΚΗ

Ίδιοκτήτης: Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΔΡΟΜΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ, αρ. 4, ΑΘΗΝΑ

Συντρομή χρονιάτικη: Για την Ελλάδα και την Κρήτη αρ. 10. Για το εξωτερικό φρ. χρ. 12,50.—Για τις επαρχίες δεχόμαστε και τρίμηνες συντρομές (3 αρ. την τριμηνία).—Κανένα; δὲ γράφεται συντρομητής ἂ δὲν προπληρώσει τὴ συντρομή του.

20 λεπτά τὸ φύλλο. — Τὰ περασμένα φύλλα πουλιούνται στὸ γραφεῖο μὴς διπλὴ τιμὴ.

Βρίσκεται στὴν Ἀθήνα σ' ὅλα τὰ κίосκια, καὶ στὶς ἐπαρχίες σ' ὅλα τὰ Πρακτορεῖα τῶν Ἐφημερίδων.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ

ΟΙ ΦΙΛΟΠΟΛΕΜΟΙ. — ΣΟΒΑΡΗ ΚΡΙΤΙΚΗ!... — Η ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΠΟΥ ΣΚΟΤΩΝΕΙ. — ΚΥΒΕΛΗ ΚΑΙ ΜΑΡΙΚΑ.

ΤΩΡΑ δρεχτήκαμε καὶ πόλεμο. Καὶ τὸν δρέχτηκε ἡ Ἀντιπολίτευση, δηλ. ὁ κ. Πάππ, ὁ κ. Σκρίπ, ὁ κ. Χρόνος καὶ ὁ κ. Γιάνναρος. Ζῶνει καὶ καλὰ πρέπει νὰ πολεμήσουμε μὲ τὴν Τουρκιά. Ἔτοιμοι εἴμαστε. Τί κατερούμε; Κι ἀφοῦ δὲν πολεμοῦμε, δλοφάνερο πιά πὼς προδίνει ὁ Βασιλιάς, προδίνει ὁ Βενιζέλος, προδίνουμε ὅλοι μας.

Ἡ ἀλήθεια εἶναι πὼς ὅλοι αὐτοὶ οἱ κύριοι, ἔξωπτοι ἀρεκτὰ ὅλοι τους, δὲν τὰ πιστεύουνε ὅσα λένε, μὰ τὰ λένε, γιατί πρέπει νὰν τὰ ποῦνε, γιατί πρέπει μὲ κάθε μέσο νὰ πολεμηθεῖ ἡ Κυβέρνηση. Τί σημαίνει ἂν ἔτσι πολεμιέται καὶ ἡ πατρίδα τους; Τίποτε παραπάνου δὲν ἔκαμε καὶ ἡ φανλοκρατία, καὶ ὁμως οἱ κύριοι αὐτοὶ τὴν καταριοῦνται κάθε μέρα.

ΔΥΟ σοβαροὶ κριτικοί, ὁ κ. Κύρος τῆς «Ἐστᾶς» καὶ ὁ κ. Γιάνναρος τῆς «Ἐσπερινῆς», κατακρίνανε καὶ βρῖσανε γὰ μαλιωρή, ἀσεβῆσαι καὶ ἀνόητη τὴν ἀριστοτεχνικὴ μετάφραση τῆς «Ἠλέκτρας» τοῦ Χόφμανσταλ. Ἐπισημνικὸς ἦρθε καὶ ὁ κ. Μποῖμ στὸ «Σκρίπ». Καὶ οἱ τρεῖς καταδικάσανε σὲ θάνατο τὴ μετάφρασή της.

Δικαίωμά τους αὐτὸ. Δικαίωμα του στὸν καθένα νάνηταινε. Δικαίωμα ὁμως καὶ σὴν κ. Μ. Κοτοπούλη

καὶ στοὺς θεατὲς νὰ μὴ συμφωνοῦνε μὲ τέτοιους αὐστηροὺς δικαστὲς καὶ νάχουν καὶ αὐτοὶ τὴ γνώμη τους.

Ὁ κ. Γιάνναρος φοβερίζε πὼς «ἂν ἐπαναληφθῇ αὐτὸ δλον τὸ κοινὸν θὰ ξυλοκοπήσῃ καὶ ἠθοποιοῦς καὶ θεατὰ». Ἐμεῖς ἐλπίζουμε κτὲ ἄλλο. Πὼς σιγὰ σ γὰ τὸ κοινόν, ὅσο παλζονται τέτοια ἔργα, θὰ φτάσῃ σὲ τέτια μύρραση καὶ νὰ ξυλοκοπεῖ ἀγρωῶτατα τοὺς τέτιους κριτικούς.

Εἴταν ἐνωμοτόρχης τῆς χοροφυλακῆς καὶ εἴταν ἀρρωστος. Παροισιάζεται στὸν ἀρχηγό του καὶ τοῦ λέει:

— Κρίε Ἀρχηγέ, εἶμαι νεραστενικός καὶ νὰ μὲ στείλετε στὴν ἀνώτατη ὑγειονομικὴ ἐπιτροπὴ νὰ μὲ ξετάσει.

Ὁ κ. Ἀρχηγός οὔτε προσέχει στὰ λόγια τ.υ. Τὴν ἄλλη μέρα ὁ ἐνωμοτάρχης μετέβη εἰς τὴν μεσημβριάν εἰς τὰς κεντρικὰς ἐνωμοτίας, εἰσῆλθεν ἐντὸς τοῦ θαλάμου σκεπτό, καὶ ἀφοῦ ἐπερίμενε νὰ ἐξέλθῃ ὁ θαλαμοφύλαξ ἐξεκρέμασε τὸ δπλον τ.υ, ἐστήριξε τὴν κνήμη αὐτοῦ κάτωθεν τῆς καρδιακῆς χώρας καὶ πιάσας κατόπιν τὴν σκανδαλὴν διὰ τοῦ μεγάλου δατύου τοῦ ποῦς ἐπιρβόλησε.

Τίποτα ἄλλο δὲ γράφουν οἱ φημερίδες κανένα σκόλιο. Τὸ ἴδιο καὶ μεῖς. Σὲ τέτια μεγάλα ἐγκλήματα σπταινεῖ κανεὶς, σὰ βλέπει τόση ἀστοργία καὶ τόση θηριωδία.

ΚΑΙ οἱ δύο πρωταγωνήστρες τῆς Ἑλλ. σκηνης, καὶ ἡ Κιβέλη καὶ ἡ Μαρίκα, μὰς ἱκανοποιήσανε ἀρεκτὰ μὲ τὶς τιμητικὰς τὸς παράστασις. Ἡ πρώτη μὲ τὴν «Ἀνάστασι» τοῦ Τολστόη, ἡ δευτέρη μὲ τὴν «Ἠλέκτρα» τοῦ Χόφμανσταλ.

Ἡ Κιβέλη ὡς Μαρίκα εἴταν δ.τι περιμέναμε νὰ εἶναι. Ἡ καλή, ἡ διαλεχτή, ἡ χαϊδεμένη τῆς σκηνης μας — τὸ στολίδι τῆς καὶ τὸ καρδί τῆς. Ἡ Μαρίκα ὁμως ὡς Ἠλέκτρα εἶχε στιγμές, μεγάλες στιγμές, ποὺ ἄγγιζε τὸ τέλειο τῆς Τέλης, ποὺ σκορποῦσε γύρω της ὅλη τὴν ἀνατριχίλα τῆς μεγάλης τραγωδοῦ. Ἡ τιμητικὴ τῆς Μαρίκας μπορεῖ νὰ χαιρευιστεῖ ὡς σταθμός γιὰ τὸ νεοελληνικὸ θέατρο.

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

κ. Γ. Τ. Τὰ στείλαμε. — *** Χαροῦμι. Δὲν εἶναι παληκαριὰ νὰ κόβεις ἕνα κατεβατὸ τοῦ «Νουμᾶς», νὰν τὸ λερώσεις μὲ χυδαῖες προσωικῆς βρισιές, νὰν τὸ κλείνεις σ' ἕνα φάκελλο καὶ νὰν τὸ στέλνεις στὸ γραφεῖο μας, σημειώνοντας ταγματικώτατα «ἐπειδὴ θὰ μὲ γνωρίσῃς συντόμως, θεωρῶ περιττὴν νὰ ὑπογράψω ἵνα μὴ μολύνῃ τὴν ὑπογραφήν μου ἐπὶ τοιοῦτου περιοδικοῦ», καὶ δὲν εἶναι τίμιο φέροισο νὰ μὴ βάζεις γραμματόσημο καὶ νὰ μὰς ὑποχρῶνεῖς ἔτσι νὰ πλερώνουμε ἑμεῖς τὰ διπλὰ γὰ νὰ διαβάσουμε τὶς βρισιές σου.

ΔΗΜΟΔΙΔΑΣΚΑΛΟΣ παιδαγωγός, μὲ τὶς καλύτερες συστάσεις, εἰδικὸς γιὰ μικρὰ παιδιὰ, ζητᾷ ἰδιαίτερα μαθήματα σὲ οἰκογένειες ποὺ θέλουνε νὰ μορφώσουν τὰ παιδιὰ τους φυσικὰ καὶ ἀνθρωπινὰ. Πληροφορίες στὸ γραφεῖο μας.

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΠΡΟΣ ΣΩΦΡΟΝΙΟΝ

Aigburth Drive
Liverpool 22.8.1911

Πρὸς τὸν Ἀρχιμαντρίτην

κ. Σωφρόνιο

Πατριαρχ. ἐπόπτη τῶν Σχολῶν

Ἀξιότιμε κ. Σωφρόνιε,

Στὸ γράμμα σου ποῦ φάνηκε στὸν «Ταχυδρόμο» τῶν 30 τοῦ περασμένου μηνὸς παρατηρῶ γράφεις πὺς ἐγὼ ἔδωκα ἀπὸ τὸ σπίτι μου κάθε τῆς ἐθνικῆς γλώσσας μορφή.

Ἰποθέτω, ὡς λειτουργὸς τοῦ Χριστοῦ σέβεσαι καὶ λατρεύεις τὴν ἀλήθεια· κι' ἔταν ἁμαρτήσεις, συνηθίζεις—ὅπως εἶναι χρέος σου χριστιανικὸ—να ἑομολογιέσαι δημόσια τὸ κρίμα σου. Ἐπειδὴ λοιπὸν ὅ,τι ἔγραψες εἶναι ψευτιά, πρέπει μέσα στὸν ἴδιον «Ταχυδρόμο» καὶ στὴν ἴδια στήλη καὶ μὲ τὰ ἴδια ψηφία (ὅπως ἀπαιτεῖ ὁ γενικὸς τοῦ πολιτισμοῦ νόμος) νὰν τὸ ἀναιρέσεις καὶ νὰ ζητήσεις συχώρησιν δίχως ὑπεκφυγῆς καὶ μὲ τριασπὴ σὲ λειτουργὸ τοῦ Χριστοῦ ταπεινοσύνη, τυπώνοντας μαζὶ καὶ τοῦτο μου τὸ γράμμα.

Ἄν δὲ τὸ κάνεις, θὰ σὲ καταγγείλω ἐπίσημα στὰ Πατριαρχεῖα ὡς συκοφάντη καὶ ὡς ἀνάξιον ἐπόπτη Σχολῶν, ὅπου πρῶτα πρῶτα πρέπει νὰ διδάσκειται ἡ Ἠθικὴ.

Ἄπ' ὅ,τι γράφεις γιὰ τὸν κ. Ἐλευθερόπουλο, παρατηρῶ μὲ χαρὰ μου πὺς πολὺ σὲ ἀνήσυχει τῆς Ἠθικῆς τὸ κεφάλαιο. Νὰ δὲ καιρὸς τώρα νὰν τὸ δείξεις μ' ἔργα.

Πρόθυμος

Ἀλέξ. Πάλλης

Κύριε Ἀλέξ Πάλλη,

Τὸν ἰσχυρισμὸν μου ἐστήριξα ἐπὶ τοῦ γεγονότος, ὅπερ μ' ἐβεβαίωσαν στενώτατα συγγενικά μου πρόσωπα σχετισθέντα μεθ' ὑμῶν, περὶ τῆς δυσκολίας ἣν αἰσθάνεται ἡ θυγάτηρ ὑμῶν ὁμιλοῦσα ἑλληνικά. Ἔσσομαι λίαν εὐτυχῆς μανθάνων ὅτι ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα εἶναι ἡ οἰκιακὴ ὑμῶν γλῶσσα καὶ ἡ μητρικὴ τῶν τέκνων σας καὶ μετὰ χαρᾶς θὰ προβῶ εἰς σχετικὸν δημοσίευμα, ἀποδίδων τὸ οὐχὶ λίαν εὐγενὲς ὕψος τῆς ἐπιστολῆς σας εἰς δίκαιον ἑρεθισμὸν.

Εὐχομαι δ' ἐπὶ τούτῳ ὅπως ὁ Κύριος ἀποκα-

λύσῃ ὑμῖν τὸ Εὐαγγέλιον τῆς ἀληθείας καὶ ἐνώσῃ ὑμᾶς τῇ ἐθνικῇ ἐλότῃ, ἣτις παρ' ἀνθρώπων τῆς ὑμετέρας ἀξίας βεβαίως δικαιούται νὰ περιμένῃ πράξεις σπουδαιότερας ἢ ἐνεργείας πρὸς ἐπικράτησιν ἀκαθάρτων καὶ χυδαίων ἰδιωμάτων.

Ἐρρωσθε ἐν Κυρίῳ

† **Ἀρχιμ. Σωφρόνιος**

Ἐν Κωνσταντινῇ τῇ 26/8 Σεπτεμβρίου 1911

Aigburth Drive
Liverpool 2.10.1911

Ἀξιότιμε κ. Σωφρόνιε,

Λυπούμαι πού, ἐπειδὴ ἔλειπα στὴν Ἑλλάδα, τὸ γράμμα σου τῶν 8 τοῦ περασμένου μῆος τὸ εἶδα πρὸ λίγες μέρες.

Ἀπὸ τὸ νὰ σὲ βεβαιώσω περὶ τῆς δυσκολίας, ὅπως λές, ποῦ αἰσθάνεται μιά μου κόρη ὁμιλῶντα ἑλληνικά ὡς ἐκεῖνο ποῦ ἔγραψες, δηλαδὴ πὺς ἔδωκα ἀπὸ τὸ σπίτι μου κάθε εἶδος ἑλληνικῶ, ἡ διαφορά εἶναι ἄπειρη. Ὡς σπουδασμένος στὴ Γερμανία ὑποθέτω τὸ ἔννοισαι ἀπτό, κι' ἀπορῶ πὺς ἐσύ, λειτουργὸς τοῦ Χριστοῦ κι' ὑπογράφοντας τ' ὄνομά σου συνοδευμένο μὲ τὸ σημάδι τοῦ σταυροῦ, δὲν ἔκαμες ἀμείωτος ὅ,τι ἀπαιτεῖ ἡ τιμὴ καὶ τὸ δίκιο.

Ἐλπίζω πὺς τέλος τώρα συναισθάνεσαι τὴν ἀμαρτίαν σου καὶ θὰ συμμορφωθεῖς μὲ τὸ γράμμα μου τῶν 22.8.1911.

Ἀπαρῶ πὺς μὲ ρωτᾶς ἂν ἡ ἑλληνικὴ εἶναι ἡ μητρικὴ γλῶσσα τῶν παιδιῶν μου κτλ. Δὲν ἔχεις δικαίωμα νὰ μὲ ρωτήσεις μῆτε ἀπτό μῆτε τίποτα ἄλλο. Ὅποιος ρωτᾶει τί κάνει ὁ κόσμος στὸ σπίτι του λέγεται χωριάτης.

Ὡς πρὸς τὰ χυδαῖα καὶ ἀκάθαρτα ἰδιώματα ποῦ ἀναφέρνεις, εἶδες βέβαια ποῦ γράφτηκε σὺς ἑφημερίδες πὺς ἐγὼ τίποτα «Μυστικὸ Τσιμποῦσι» καὶ «στὴν ἀρχὴ εἶταν ἡ κουζέντα» καὶ «σοφία σουζα» καὶ πολλὰ ἄλλα παρόμοια. Ὁλόκληρη φιλολογία μορφώθηκε μὲ τέτιες ἀνοησίες. Ἀπτό εἶναι τὰ χυδαῖα καὶ ἀκάθαρτα καὶ τὰ βλάσφημα καὶ ἀνίερα, καὶ δὲν εἶδα μῆτε ἐλόγου σου μῆτε ἄλλο λειτουργὸ τοῦ Χριστοῦ νὰ σηκώσει μιά φωνὴ καὶ νὰ σταματήσει τὸ σκάνταλο. Δὲ φαίνεται νὰ τάραξαν κανενὸς σας τὴν ἡσυχίαν μὲ τὴ σιωπὴ σας μάλιστα ἀφήσατε τὰ τέτια νὰ πιστέβουνται καὶ πολλαπλασιαζόνται καὶ γίναντε συνένοχοι τῆς βλάσφημίας.

Τέλος παρατηρῶ λές πὺς ἔγραψα μ' ἑρεθισμό. Τίποτα δὲν ἔγραψα περισσότερο παρ' ὅ,τι ἀπαιτοῦσε τὸ ἁμάρτημά σου. Κι' ἂν ἔμωξ ἔγραψα μ' ἑρεθισμό, θὰ εἶταν δικαιολογημένος ὁ ἑρεθισμὸς μου, ὅπως δὲ

καὶ παραδέχεται· ἐκεῖνο ὁμῶς ποῦ εἶναι ἀσυγχώρητο εἶναι· ἔταν λειτουργὸς τοῦ Χριστοῦ ποῦ ἔχει τοῦ Κυρίου τ' ὄνομα στὸ στόμα του κἀθετα ἐπίτηδες στὸ γραφεῖο του κ' ἤσυχα συλλογίζεται πῶς νὰ συκοφαντήσει τὸ γείτονά του.

Πρόθυμος
Ἀλέξ. Πάλλης

ΘΕΑΤΡΙΚΑ

ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΕΡΓΑ

Ἄστροπλάνο. — Ἐρασιτέχνης. — De effusis. — Ρίτα.
Ὅσα βραδιάζη. — Ἡ Γυναίκα. — Ἰδέη.
Ἡ λίμνη ποῦ φουσκώνει.

Τὰ καλοκαιριάτικα θέατρα τῆς Ἀθήνας, ποῦ ἀντιπροσωπεύουνε αὐτὰ μονάχα τὴν τρεχούμενη θεατρικὴ κίνηση ὅλης τῆς Ἑλλάδας, ἀνεβάζουνε τὰ τελευταῖα χρόνια μὲ περίσσιαν εὐκολία κάθε πρωτότυπο ἔργο ποῦ θὰ τοὺς παρουσιαστῇ ἀπὸ ἄνθρωπο ποῦ τὸνομά του στέκεται κάπως γνωστὸ στὴν κοινωνικὴ ἢ στὴ δημοσιογραφικὴ μας ζωὴ. Βαθιέτερο ξέτισμα τοῦ ἔργου δὲ γίνεται ὄχι μονάχα ἀπὸ τὴν οὐσιαστικὴ του μεριά, μὰ κι ἀπ' τὴν ἀπλὴ ὄψη τῆς σκηρικῆς του ἰσορροπίας. Καὶ τοῦτο, ὄχι βέβαια γιατί λείπει τέτοια ἀντίληψη ἀπὸ μέρος τῶν ἠθοποιῶν, ἀφοῦ τὶς περισσότερες φορὲς στοὺς θεατρῖνικους κύκλους τὰ λογιῆς λογιῆς ἔργα καταδικάζονται πρὶν παρασταθοῦνε, μὰ γιατί ἡ κοινωνικὴ μας ζωὴ σὲ κάθε τῆς ἐκδήλωσι, ἀκόμα καὶ στὸ θέατρο, κρύβει μέσα της τὸ σπόρο μιᾶς γενικῆς ἀνελευκρίνειας, μιᾶς ἀφροντισιάς γιὰ τὸ σωστό, μιᾶς τύσης γιὰ κάποιο ἀλληλοκοροῖδεμα μὲ σκοπὸ μονάχα ἕνα· νὰ γίνετα ἡ δουλειὰ γιὰ τοὺς δῶθε καὶ γιὰ τοὺς κείθε. Γιὰ τοὺς θίτσους δηλαδή, ποῦ μὲ τέτοιες παρῆστιες περνοῦνε τὶς βραδιὰς τοὺς μὲ διάφορες «πρῶτες» μαζέιοντας λίγα παραδίδια ἀπὸ τοὺς συγγενεῖς καὶ φίλους τῶ συγγραφεῖδων, κι ἀπ' τὴν ἄλλη μεριά γι' αὐτοὺς τοὺς ἴδιους οἰγρῶφιᾶδες ποῦ ἄνωπι δρέπουνε δῆφνες, χεροκροτήματα, σκηνοβγυλισίματα καὶ χρονικὰ ἐνθουσιαστικὰ τοῦ κάθε φίλου φημεριδογράφου. Ἔτσι τὸ λοιπὸν ἡ θεατρικὴ κίνηση στὴ χώρα μας κατάντησε μέσο φρεντοκοινωνικῆς ἐπίδειξης, δίχως νὰ ἔχη καμιὰν ἐπικοινωνία μὲ τὴν πραγματικὴ Τέχνη ποῦ φανερώνεται πάντα σὲ φλογερὸς ἔρωτας σὲ κοινωνίες μὲ νοῦ ποῦ ζυγιάζει, μὲ ψυχὴ ποῦ νοιώθει.

Τὸ ἀποτέλεσμα τῆς τέτοιας εὐκολίας γιὰ τὸ ἀνέβασμα πρωτότυπων ἔργων, εἶναι τὸ ἀμελέτητο καὶ τὸ ἀψυχολόγητο τῶν ἠθοποιῶν, καὶ ἡ ἀδιαφορία τῶν περισσότερων ποῦ ἀδυνατοῦν ὅλα νὰ τὰ παρακο-

λουθῆσουν, κι ἀκόμα ἡ τέλει ἔλλειψη μιᾶς κάποιας κίνησης ποῦ εἶναι ἀναγκαῖα γιὰ ἔργα τοῦ νοῦ ποῦ πασιάζουνε, ὡς ποῦμε, νὰ φέρουνε στὴ μέση ζητήματα, θέματα, ἀπορίες, προβλήματα ποῦ κάθε μέρα θλίβουνε τὴ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου. Γιὰτὶ ἕνα ἔργο ὅσο κι ἂν εἶναι πλάσμα μιᾶς ἀνάβαθης φιλοδοξίας, θὰ κλείνη μέσα του τὸ ἐγὼ τοῦ συγγραφέα, ποῦ ἀνάγκη ὑπάρχει νὰ φαίνεται καθαρὰ στὴ σκηρικὴ ἐρμηνεία του, γιὰ νὰ πιάσουμε οἱ θεατῆς τὴν οὐσία τὴν ἀληθινὴ του καὶ νὰ νοιώσουμε διάφανα τὸ φόντο του, ποῦ ἀλοίμονο τὶς πὺ πολλὰς φορὲς εἶναι τόσο πεζό, τόσο ἀποκρουστικὸ, τόσο κοινὸ καὶ χλιοπατιημένο ποῦ ἀπελπίζει φριχτὰ γιὰ τὴ νόηση τῶν ἀνθρώπων τῶν γραμμάτων τοῦ καιροῦ μας καὶ τὴν εἶδηση ποῦ ἔχουνε καθολικὰ γιὰ τὴν Τέχνη. Καθὼς γίνεται τώρα, ἡ ἀμελετησιὰ, ἡ γληγοροσύνη, ἡ ἐπιπολαιότητα καὶ ἡ ἀφροντισιὰ ἰσοπεδώνει ὅλα τὰ ἔργα καὶ οἱ τύποι, οἱ χωρικότητες, οἱ διάλογοι, οἱ ἔρωτες, οἱ δραματικὲς σύγκρουσες εἶναι σὰ βγαλμένες ἀπὸ τὸ ἴδιο κελοῦπι, καλοῦπι ποῦ ἀντικατασταίνει τὴν ὅποιον πρωτοτυπία τοῦ συγγραφέα, κρυμμένη, διαστρεμμένη, παραξήγημένη, ἀναρτηρήτη τὶς πὺ πολλὰς φορὲς ἀπὸ τὸν ἠθοποιό, τὸν ἴδιον κι ἀπαυῶλιχτο, τὸν ἀμετάβλητο σὲ ὅλους τοὺς τύπους τῶν ἐρωμάτων, τῶν γέρον, τῶν ἀδικημένων, τῶν κομικῶν καὶ τῶν τραγικῶν.

Ἴσως ἡ βαθιέτηρ αἰτία τῆς τέτοιας ἀφροντισιάς τῶν ἠθοποιῶν, μπορεῖ νὰ βρῖσκειται καὶ στὸ πῶς τὰ ἔργα τὰ λεγόμενα πρωτότυπα — ἀντίθετα πρὸς τὰ μεταφρασμένα ξένα — δὲν τοὺς ἀγγίζον τὸ καλύτερικὸ τους διαφέρο, δὲν ἀνυσυμποῦν μέσα τοὺς τὴν ἐρη σπῖθα τῆς ἀγάπης σὲ μιὰ καινούριον ὁμορφιὰ τῆς τέχνης, δὲ φέρουνε τὸ μέθυσμα τοῦ ἀληθινοῦ ἐνθουσιασμοῦ. Ἢ μὲ τὴ σφραγίδα τῆς μετριότητος μαστορεμένα, ἔχουνε μιὰ πρωτοτυπία περιέρρη σ' αὐτὴ τὴ μετριότητά τους, δρίχοντας τὸ καθένα μιὰν ἔλλειψη καθολικῆς, ἄρτιας γνώσης τοῦ κόσμου γύρω μας, τῆς κοινωνίας, στὴ θέση ποῦ βρῖσκειται, στὴν κατάσταση ποῦ εἶναι, στὶς ἀνάγκες ποῦ ἔχει, στοὺς πόθους, στὶς ἰδέες ποῦ βλέπει, σὰ ψυχόρμητα ποῦ τῆς ὁδηγοῦν τὸ περπάτημα. Κοινωνία καινούργια, χωρὶς νὰ ἔχη στέριες ἀντίληψεις, βίαιες φανερέες, ἰδεολογίες κρυσταλλωμένες ἔξῃ ἀπὸ τὶς λεγόμενες πατριωτικοεθνικὲς, γεννήματα τῆς ἐπιπολαιῆς δυσκολοκρατίας, ἀναθρῶφικες τοὺς τελευταίους καιροὺς καὶ τὸ σκημάτισμά τὶς κανόνισε μὲ τὰ παραδείγματα τῆς εὐρωπαϊκῆς κουλτισμένης κι ἀηδιασμένης ἀπὸ τὴ ζωὴ τὴν ἀληθινὴν πολυάριθμης ἀστικῆς κοινωνίας, κ' ἔκαμε δικὰ της τὶς συνήθειες, τὶς τάσεις, τοὺς τρόπους, τὰ ἰδανικά, τοὺς σκοποὺς, τὴ μορφὴ τῆς ζωῆς τῆς τάξης ἐκείνης, καὶ φυσικὰ τὸ εἶδος τῆς πνευματικῆς τῆς κίνησης.

Ἔτσι ἡ ἑλληνικὴ τέχνη, βγαλμένη ἀπὸ τὴν ψεύτικη κι ἀνεξέλιχτη ἑλληνικὴ κοινωνία, μᾶς παρουσίασε τὸν τελευταῖο καιρὸ θεατρικὰ ἔργα ποὺ στὸ εἶναι τους τρέμει ἡ ἀνελευθέρεια τῆς ἔμπνευσης συνοδεμένη μὲ τὴ λαχάρα τῆς πρόσκαιρης ἐπιτυχίας.

«**Τὸ ἀεροπλάνον**». — «**Οἱ Ἐρασιτέχναι**». — «**De effusis**». Τρία μονόπρακτα ἔργα τοῦ κ. **Β. Κολοκοτρώνη**. Δημοσιογραφικὴ ἀντίληψή τῆς σατυρικῆς τέχνης. Δρόμοι χιλοπατημένοι. Ἐλλειψη σκηникῆς γνώσης, διάλογος ποὺ σέρνεται σὲ γλώσσα μωλοκαθαρεύουσα τῶν μορφωμένων «εὐ φρονούντων» κουτουσιῶν.

«**Ρίτα**» δράμα σὲ τρεῖς πράξεις τοῦ **Κ. Λαδόπουλου**. Προσπάθεια γιὰ μίμηση τῆς σύγχρονης γαλλικῆς θεατρικῆς τέχνης. Κοινωνικὴ ἱστορία δίχως κοινωνικὸ διαφέρο. Αἰσθηματολογία κουραστικὴ καὶ τάση γιὰ μυθιστορηματικὸ τράβηγμα. Τὰ ἐλαττώματα τῆς ξένης βιομηχανικῆς θεατρολογίας ἐπιυξημένα καὶ βελτιωμένα κατὰ τρόπο χοντροκοπιᾶς ἀλόγιστης.

«**Ὅταν βραδνάξῃ**» δράμα σὲ μιὰ πράξη τοῦ κ. **Γ. Α. Κορομηλά**. Ἔργο ἀπὸ τὰ λεγόμενα «λεπτά». Δίχως οὐσία, δίχως βάθος, δίχως ψυχολογία, καὶ δίχως δικαιολογία γιὰ τὴν ἀφορητὴ του. Γιὰ τοὺς ἀνίδεους μὲ ξενιθὴ ψυχολογικῆς «λεπτότητας». Κοινοτοπία σὲ θέμα καὶ σὲ διάλογο. Καθαρεύουσα φριχτῆς ἀποκρουστικότητας γιὰ ὅποιον ἔμεινε ἀμόλυντος ἀπὸ τοὺς γλωσσικοὺς σωβνισμοὺς μιᾶς ξεφρενισμένης ἀπὸ ἀγραμματοσύνη φημεριδογραφίας.

«**Ἡ Γυναίκα**» κωμῳδία σὲ στίχους μονόπρακτο τοῦ κ. **Ἰωάννη Πολέμη**. Ἐνὺς γνωστὸς ἀνατολιτικὸς μῦθος ἀκαιτέργατος ἀνεβασμένος στὴ σκηνή, ἀνάμεσα σὲ ἀπέραντη στιχοτυπία κι ἀβίασταχη τυμπανοκρουσία μιᾶς ῥίμης αἰώνιου, βιαρετῆς, ἀνοήσιας, γλυτσερετῆς, νέκταρ κι ἀμβροσία γιὰ τὰ βάρβαρα αὐτιά τῶν ἀνίδεων ἐπαινετῶν, θαυμαστῶν καὶ λιβανιστῶν.

«**Ἰόλη**» δράμα σὲ τέσσερες πράξεις τοῦ κ. **Ἀριστομένη Προβελέγγιου**. Μιὰν ἀπλή ἱστορία μὲ θέση ψυχολογική. «Ἐποχὴ σύγχρονη», κατὰ τὸ πρόγραμμα. Ὅμως κατὰ τὴν ἀλήθεια ἐποχὴ πολὺ περασμένη καὶ γιὰ τὸ πλέξιμο τοῦ μῦθου, καὶ γιὰ τὰ πρόσωπα καὶ γιὰ τίς ἰδέες τους, τοὺς τρόπους τους, τίς πράξεις τους, ἐποχὴ ποὺ πάει νὰ φτάσῃ τὸν ποιητὴ τὸν ἴδιο.

«**Ἡ λίμνη ποὺ φουσκώνει**». Σύγχρονη ἀθη-

ναϊκὴ ἱστορία σὲ μέρη τρία, τοῦ κ. **Ζ. Μακρῆ**. Ὁ μῦθος τοῦ ἔργου πλέκεται γύρω σὲ μιὰν ἀπεργία ἀποφασισμένη ἀπὸ τοὺς ἐργάτες μιᾶς μεγάλης ἐταιρίας ποὺ προμηθεύει τὸ νερὸ στὴ χώρα τῆς Ἀθήνας. Οἱ ἐργάτες ζητοῦνε καλύτερους ὄρους γιὰ τὴν ἐργασία τους, μὰ ὁ διευθυντῆς τῆς ἐταιρίας μ' ἓνα σύμβουλο, ποὺ ἀντιμάχονται τὸν πρόεδρο τοῦ συμβουλίου τῆς ἐταιρίας, γιὰτὶ αὐτὸς πισκίζει νὰ πραγματοποιήσῃ ἓνα δάνειο στὴν ἐταιρία, κάνουνε πλάτες στὴν ἀπεργία μὲ τὴν πονηρὴ σκέψη νὰ κατορθώσουνε νὰ πετάξουνε τὸν πρόεδρο, γιὰ νὰ μείνῃ σ' αὐτοὺς λεύτερος ὁ δρόμος καὶ πάρουν τὴν προμήθεια ἀπὸ τὸ δάνειο. Μὰ ἡ ἀπεργία ξεσπᾷ φοβερὴ καὶ τ' ἀποτελέσματά της φέρνουνε καταστροφές. Οἱ δεξαμενές τοῦ νεροῦ γκρεμίζονται, πλημμυρίζει ὁ τόπος καὶ πολλοὶ ἀθρώποι πνίγονται. Καὶ τὴν ὥρα ποὺ οἱ περισσότεροὶ ἐργάτες φοβισμένοι, πατοῦνε τὸ λόγο τους καὶ ξαναγυρίζουνε στὴν ἐργασία, οἱ λίγοι πιστοὶ ποὺ μείνανε κλείνουνται στὶς φυλακές, καὶ ὁ διευθυντῆς μὲ τὸ φίλο του σύμβουλο χαιρουνται τὴ νίκη γιὰτὶ ὁ πρόεδρος τοῦ συμβουλίου ἀναγκάζεται νὰ φύγῃ ἀπὸ τὴ θέση του.

Τὰ δραματικὰ στοιχεῖα λείπουν ἀπὸ τὸ ἔργο. Μὰ τὸ ξετύλιγμα τῆς ἱστορίας δίνει στιγμὲς ἀληθινῆς συγκίνησης, σ' ὅποιους νοιώθουν ρυθμιστικά τὰ κοινωνικὰ ζητήματα, ποὺ συνταραξάων σήμερα τὸν πολιτισμένο κόσμο. Τὸ δέσιμο τῆς ὑπόθεσης μὲ τὸ σκηνοκὸ παρουσίαιμα φανερώνει ἂν ὄχι γνώση τῆς τέχνης, μὰ κάποια προσοχὴ ἀξιολογῆ ποὺ δὲ θὰ εἶτανε δίκιο νὰ μὴν τονιστῆ. Ὅμως μέσθι σὲ ὅλα αὐτὰ μιὰ κάποια ρητορικὴ διάθεση, ἓνας ψευτολυρισμός, μιὰ προσπάθεια συμβολισμοῦ καὶ μιὰ ἑλλειψη βαθύτερης γνώσης γιὰ τὸ ἐργατικὸ ζήτημα, χαρακτηρίζουνε πέρα πέρα τὸ σκηνογράφημα τοῦ κ. Μακρῆ, ποὺ πρέπει νὰ χαιρετιστῆ μόνο σὺν ἓνυς δρόμος ἀπολύτρωσης ἀπὸ τὰ λογῆς λογῆς ἀστικά ἔργα τῆς ρουτίνας, τῆς βαρσοσύνης, τῆς ἀπαγοιήτευσης, τῆς ψυχικῆς μοίχλας, τῆς ἀνευρεσης κίνησης ποὺ πλημμυρίζανε καὶ φέτος τὰ θέατρα τῆς Ἀθήνας. Ἡ «λίμνη ποὺ φουσκώνει» δὲ μᾶς δείχνει μονίχθι τὴ διάθεση τοῦ κίτου λαοῦ ποὺ ἀρχίζει κι ἀναταραξάεται, μὰ φανερώνει πὺς ὁ σπόρος ποὺ ἔπεσε στὴ φιλολογία μας καὶ στὸ θέατρο ἀπὸ λιγοστοὺς ἄξιους συγγραφεῖδες δὲ βρήκε ἄγονο χώμα. Σὲ κοινωνία ποὺ βασιλεύουνε τὰ ψεύτικα καὶ σάπια ἰδανικά τῆς νοκοκρωσύνης καὶ ποὺ ἡ ψυχὴ της μοιάζει σὰ μιὰ λίμνη στεκάμενη, σημιδαίνεται ἀγνάτια τῆς μιὰν ἄλλη κοινωνία, λίμνη κι αὐτὴ πλατιά κι ἀκίμαντη, μὰ ποὺ τὸ νερὸ τῆς ἀρχίζει γιὰ τὴν ὥρα ὀλοένα καὶ φουσκώνει.

ΥΠΕΡΑΝΘΡΩΠΟΣ (*)

Ἡ Θάλεια ἄρχισε νᾶρχεται πὺ πρόθυμα στὸ θέατρο καὶ δὲν τῆς ἔφτανε νᾶχει μόνον μπιλιέτα ζῳάμπα, μὰ ἤθελε καὶ καλὲς θέσες, στὰ μπροστινὰ καθίσματα. Καταλάβαινα πὺς χαιρότανε κιόλας σὰ δὲν κάθιζε μαζὶ μας ὁ ἀδερφός της καὶ στὰ διαλείματα σιχωνότανε τώρα ἐκεῖνη πρώτη καὶ περπατούσαμε ἕνα γύρο στὴν πλατεῖα. Ὅσο περισσότερο τῆ γνώριζα, δὲν τὴν ἔβρισκα καθόλου βραστή, καθὼς τὴν ἔβρισκε ὁ ἀδερφός της. Καθόλου μάλιστα. Ταιριάζανε οἱ γνώμες μας σὲ ὅλα καὶ στὴ γλώσσα ἀκόμα. Τὸ μαλλιαρὸ τὸ ἴδιωμα, πὺ ἀκούγαμε στὴ σκηνὴ πὺ ἔπαυζε ὁ Βελαδράπας, μὰς πείραζε καὶ τοὺς δυὸ στὰ νεύρα. Ἔκνοεῖται πὺς ἐγὼ φυλαγόμενα νὰ πῶ τὴ γνώμη μου μπροστὰ στὸ φίλο μου, μὰ ἡ ἀδερφή του τὸν πείραζε κ' εὐχαριστούμουνα μέσα μου. Ἐπειτα μοῦ ἄρεσε στὴ Θάλεια τὸ μετρημένο καὶ τὸ πρακτικὸ μυαλό της. Μοῦ φαινότανε σὰ νᾶκούγα τὴ μάννα μου, ἄμα μοῦ μιλοῦσε σοβαρὰ γιὰ πράματα τοῦ κόσμου. Ψυχικά, σὰ βγαλμένη ἀπὸ τὸ Ἀρσάκειο, εἴταν ἀναπτυγμένη πιότερο ἀπὸ τὴ μάννα μου, μὰ στὸ βῆθος ἔμενε πιστή, ἀγνή ἐλλήνοπούλα. Τὴ φρονιμάδα της φαινότανε νὰ τὴν ξεχνούσε μοναχὰ σὰν ἔδλεπε κανένα νέο καλοντυμένο καὶ καλοκαμωμένο. Ἄν τὴν κοιτάζε, τῆς ἄρεσε νὰ τὸν κοιτᾷ κι αὐτὴ. Σιγὰ σιγὰ θυμὸς πήρανε ἡ ἀριέθουν οἱ ματιές τοῦς ἄλλους. Στὸ μεταξὺ τῆς εἶχα ὀδηγηθεῖ καὶ γὼ τὴν ἱστορία μου, τὰ οἰκογενειακὰ μου, τὰ σκέδια μου γιὰ τὸ μέλλον καὶ τὰ ρέστα. Ἦξερα πὺς δὲν τῆς ἄρεσε καὶ πὺς οὔτε τὸ σκεφτότανε νὰ φύγει ἀπὸ τὴν Ἀθήνα καὶ τῆς εἶπα πὺς λογάριζα νὰ μείνω νὰ κάμω ἐκεῖ τὸ δικηγόρο. Κ' εἶτσι σὰ νὰ σινεννοηθῆκαμε καλύτερα. Καὶ μιὰ μέρα πὺ ἡ δούλα ἔλειπε κ' ἦρθε μοναχὴ της καὶ μοῦ ἄνοιξε τὴν πόρτα, καθὼς ὄσαμε τὰ χέρια μας, ἀνεβήκαμε τὴ σκάλα χωρὶς κανέναν ἀπὸ τοὺς δυὸ μας νὰποφασίσαι νὰ τὰψίσει πρῶτος. Μιὰ ἄλλη μέρα πάλι στὴν κάμαρα τοῦ Βελαδράπα, κάπια στιγμή πὺ ἔλειψε τοῦτος, τὴ βρήκε ἡ μάννα της ἀκκουμπημένη στὸν ὄμο μου. Φαίνεται ὅμως νὰ μὴν τὸ πήρε γιὰ κακὸ καὶ δὲν ἔπαψε κι αὐτὴ κι ὁ γερο Πητροδίχης νὰ μὲ βλέπουνε μὲ καλὸ μάτι καὶ νὰ μὲ κρατοῦνε συγχὰ νὰ τρώγω σπιτί τους.

2

Περάσαν εἶτσι δυοτρεῖς μῆνες. Εἶχε ἔρθει τὸ χιόνι κι ὁ πατέρας μου μοῦ εἶχε στείλει χρήματα κ' ἔκαμα καινούρια φορεσιὰ. Ἡ Θάλεια εἴταν εὐχαριστημένη.

Μιὰ Κυριακὴ ἀπόγευμα εἶχαμε βγει περίπατο μὲ τὰ δυὸ τᾶδέρφια. Ἐκεῖ πὺ κάθαμε βόλτες στὸ Σύνταγμα, ἡ Θάλεια παρατήρησε ἕναν πὺ πήγαινε κάμποσα βήματα μπροστὰ μας καὶ μὰς τὸν ἔδειξε

(*) Κοιτάξε ἀριθ. 442, 443, 444, 445, 446, 447, 448, καὶ 449.

γιὰ τὴν παράξενη τὴ ντυμασιὰ του. Φοροῦσε βελουδένιο καφετὶ κοστοῦμι· τὸ σακάκι εἴτανε μὲ εἴπλες καὶ μὲ ζώνη στὴ μέση, τὸ παντελόνι κοντὸ ὡς τὸ γόνα καὶ στὸ κεφάλι του εἶχε ἕνα μικρὸ πρασινωπὸ καθούκι μ' ἕνα φτερό ἔρθὸ ἀποπίσω.

«Ὅτ' κατέθηκε ἀπὸ τὸ ποδήλατο», εἶπα.

«Ἰταλιάνος θᾶναι», εἶπε ἡ Θάλεια.

«Γερμανός, βάζω στοιχήμα», εἶπε ὁ ἀδερφός της.

«Ὅ,τι κι ἂν εἶναι, σὲ περνάει, Βελαδράπα· δὲς ἔχει καὶ μακριὰ μαλλιά.»

Γελάσαμε.

«Πάμε νὰ τονὲ δοῦμε κι ἀπὸ μπροστὰ τί φάτσα ἔχει», ξαναεἶπε ἡ Θάλεια.

Γοργέψαμε τὸ βῆμα καὶ τονὲ φτάσαμε στὴν ἀκρὴ τῆς πλατείας. Μὰ καθὼς γύρισε καὶ βρέθηκε ἀγνάντια μας, τὰ χάσαμε κ' οἱ τρεῖς. Ὁ ἀγνωστος ἔβγαλε τὸ καπέλο του καὶ στάθηκε μπροστὰ μας.

«Βρέ, βρέ!» φώναξε σὲ μιὰ στιγμή ὁ Βελαδράπας καὶ τὸν ἀγκάλιασε.

Ἡ πρώτη σκέψη μου εἴτανε νὰ φύγω, ἄμα τέλος ὑποψιάστηκα καὶ γὼ πὺς ὁ ἀγνωστος μὲ τὰ γεννάκια, πὺ φιλιότανε μὲ τὸ Βελαδράπα δὲν εἴταν ἄλλος παρὰ ὁ ξάδερφός μου ὁ Νίκος. Μὰ κείνος, σὰ νὰ μὴν εἶχε τρέξει τίποτε ἀναμεταξὺ μας, μοῦ ἄπλωσε τὸ χέρι· κ' εἶπειτα στάθηκε ξεστούφωτος καὶ τεντωμένος μπροστὰ στὴ Θάλεια.

«Ὁ κ. Κλήμης Μαινάλας — Νίκος Γκάβρας — ἡ ἀδερφή μου», σύστησε ὁ Βελαδράπας.

Ὁ Νίκος ἔσκυψε τὸ κορμὶ βαθιὰ κ' ἔβαλε τὸ καπέλο του. Ἡ Θάλεια κοκκίνισε λίγο βλέποντας κάποιον γύρο νὰ κοιτάζουνε λίγο περίεργα.

«Πότε ἦρθε; ἀπὸ πού;» ρώτησε ὁ Βελαδράπας ἐνῶ κινήσαμε νὰ περπατοῦμε πρὸς τὰ ὄζω.

«Χτὲς τὸ βράδι, ἀπὸ τὸ Μόναχο», εἶπε ὁ Νίκος, τονίζοντας τὴν τελευταία λέξη.

«Ὅτ' μὰς φέρνεις ἐντύπωση, ὀλικό, ἔργα. Τί ἔχεις ἔτοιμα;» ξαναεἶπε ὁ Βελαδράπας.

«Εἶναι κι ὁ κ. Κλήμης ποιητής;» ρώτησε ἡ Θάλεια κοιτάζοντας τὸ Νίκο περίεργα πάντα καὶ λιγάκι φοβισμένα.

«Μὲ συμπαθᾶτε, δὲν ἀκουσα», εἶπε κείνος κ' ἦρθε καὶ μπῆκε ἀνάμεσα ἀπὸ μένα καὶ τὴ Θάλεια.

«Ρώτησα — γράφετε καὶ σεις;» ξαναεἶπε αὐτὴ.

«Ἐγραφα ἄλλοτε», εἶπε ὁ Νίκος.

Ὁ Βελαδράπας τὸν κοιτάζε ξαφνισμένος. Κάτι ἔκαμε νὰ πεῖ, μὰ τὸν ἔκοψε ἡ ἀδερφή του ρωτώντας πάλι τὸ Νίκο:

«Σπουδάζατε στὸ Μόναχο;»

«Γλεντούσα», ἀποκρίθηκε κείνος.

«Εἶναι ὠραία πόλις τὸ Μόναχο. Μιὰ φίλη μου εἴτανε πέρουσι ἐκεῖ.»

«Ἐρχονται καὶ χαζέθουν πολλοὶ ἔλληνες», εἶπε ὁ Νίκος.

«Εἶναι κι ὁ τάφος τοῦ Ὄθωνος μοῦ ἔλεγε ἡ φίλη μου.»

«Μοῦ φαίνεται ἀκουσα, νομίζω, κάτι τέτιο.»

«Ἐ, πὺ τραβάτε;» φώναξε ὁ Βελαδράπας, σὰν εἶδε πὺς δὲ στρίψαμε κατὰ τὸ Ζάππειο, πὺ μὰς τραβοῦσε αὐτός.

«Νά κάμουμε τὸ γύρο, νά δοῦμε λίγη φύση», εἶπε ἡ Θάλεια.

«Σήμερα μοῦγινες ρομαντική, πού εἶναι ὁ τόπος γεμάτος μπλέμπα. Σῦρτε σεις, ἐγὼ δὲν ἔρχομαι. Ἡ πάω στὸ Ζάππειο», ξαναεἶπε ὁ Βελαδράπας.

Ἡ Θάλεια στάθηκε καὶ μὲ κοίταξε: «Ἄς διαλέξει τότε ὁ κ. Κλήμης, σὰ μουσαφίρης πού εἶναι», εἶπε: «Τί προτιμάτε τὸ γύρο ἢ τὸ Ζάππειο;» ρώτησε τὸ Νίκο.

«Μοῦ εἶν' ἀδιάφορο ἔρχομαι ἔπου πάτε», εἶπε κείνος καὶ τὴν κοίταξε.

Μὰ ὁ Βελαδράπας τὴν τράβηξε ἀπὸ τὸ χέρι κ' ἔτσι ἀκολούθησαν καὶ μετς.

«Τί ἀπαίσιος κόσμος», μουρμούρισε ὁ Νίκος σὰν προχωρήσανε στὸν κήπο.

Ἡ Θάλεια τὸν κοίταξε: «Εἶναι καλύτερος στὸ Μόναχο;» ρώτησε σὰν περαγμένη.

Ὁ Νίκος χαμογέλασε.

«Δὲν τὸ πιστέβω νάνα κομψότερος ἐκεῖ ὁ κόσμος», ξαναεἶπε ἡ Θάλεια.

«Ἀπὸ δῶ —»

«Ἀπὸ τὰς Ἀθήνας; Μὰ αἱ Ἀθηναῖοι φημίζονται, κ. Κλήμη. Αἱ Ἀθηναῖοι θαυμάζονται παντοῦ γιὰ τὸ ντούσιμό τους. Τὸ λένε κ' οἱ ἴδιοι οἱ ξένοι πού ἔρχονται. Ἡ φίλη μου μοῦ ἔλεγε πὼς δὲν εἶδε οὔτε μιὰ γερμανίδα πού νὰ ξέρει νὰ ντυθεῖ.»

«Ἀντιλήψεις διαφορετικές, δεσποινίς; Θυμάρη», εἶπε ὁ Νίκος χαμογελώντας.

Ἡ Θάλεια κούκλινε: «Μὲ τυμπαθᾶτε, δὲ λέγομαι Θυμάρη, κ. Κλήμη.»

«Οὔτε καὶ γὼ Κλήμης», εἶπε ὁ Νίκος.

«Κλήμης Μαινάλκας», διόρθωσε ὁ Βελαδράπας.

«Νίκος Γκάθρας», εἶπε ὁ Νίκος.

«Ἄντε νὰ χαθεῖς ἐσὺ μᾶς ἀνακατέθεις, Βελαδράπα, μὲ τὰ διπλά σου ὀνόματα, γύρισε ἡ Θάλεια στὸν ἀδερφό της.

«Ὅπως ἀκούω τριπλά», πρόστισε ὁ Νίκος.

Γελάσαμε ὅλοι. Τὸ παρατσούκλι τοῦ φίλου μου ἐγὼ τὸ προδῶσα μιὰ μέρα τῆς ἀδερφῆς του ἀπὸ παραδρομῆ. Τῆς ἄρεσε κ' ἔτσι τὸν ἔλεγε πάντα ἀπὸ τότε.

«Ἐδῶσες ἐξετάσες;» μὲ ρώτησε ὁ Νίκος.

«Διδάχτορας, ὁμότιμός σου», μὲ πρόλαβε κι ἀπάντησε ὁ Βελαδράπας.

Δὲν τὸν διόρθωσα, καθὼς δὲν τὸν διόρθωσα καὶ τότε πού μὲ σύστησε στὸ σπίτι του μ' αὐτὸν τὸν τίτλο. Δὲ μ' εἶχε προδῶσει πὼς εἶμουν προλύτης οὔτε στὴν ἀδερφή του. Ὅσο κι ἂ ζοῦσε στὰ ὑπερπέρα γιὰ τὸν ἑαυτὸ του, ἔταν εἶτανε γιὰ τοὺς ἄλλους δὲν ξεχοῦσε ποτὲ τὴ σημασία τῆς πραγματικότητας.

Ἄφου κάμαμε ἓνα δυὸ σουλάτσα στὴν πλατεῖα, ὁ Βελαδράπας εἶπε πὼς κουράστηκε καὶ καθήσανε. Ὁ Νίκος ἐβγαλε κι ἀναψε μιὰ μικρὴ πίπα.

«Πές μας λοιπὸν πὼς πέρασες στὸ Μόναχο;» τὸν ρώτησε ὁ Βελαδράπας.

«Θαυμάσια», ἀποκρίθηκε.

«Εἶχατε καιρὸ ἐκεῖ;» ρώτησε ἡ Θάλεια.

«Ἀρκετό», εἶπε ὁ Νίκος.

«Καὶ γλεντούσατε ὅλον τὸν καιρὸ;»

«Τί θέλατε νὰ κάνω;»

«Ὅλο μπέρα πίνουνε στὸ Μόναχο, μοῦ ἔλεγε ἡ φίλη μου. Πίνατε καὶ σεις πολλή;»

«Προτιμοῦσα τὸ κρασί», εἶπε ὁ Νίκος.

Θυμήθηκα τὰ κρασιά τοῦ Ζαμπανίδη καὶ λίγο νὰ τὸν ρωτήσω πὼς πήγε τὸ ἐμπόριο μ' αὐτά. Μὰ ἡ Θάλεια δὲν ἄφησε:

«Μὲ τί τὸ πίνετε;» ξαναεἶπε. «Ἡ γερμανικὴ κουζίνα εἶναι ἐλεεινή. Ἡ φίλη μου δὲν μπόρεσε νὰ φάει οὔτε μιὰ φορὰ τῆς προκοπῆς δυὸ μῆνες πού ἔμεινε στὴ Γερμανία. Οἱ Γερμανοὶ εἶναι, λέει, χοντράνθρωποι, δὲν ἔχουνε πολιτισμό.»

Ὁ Νίκος γέλασε. Ἡ Θάλεια μοῦ ἔρριξε μιὰ ματιά, μὰ δὲν εἶτανε γιὰ τὸ Νίκο. Ἦθελε νὰ μὲ κάμει νὰ προσέξω στὴν πλατεῖα πού σεργιανοῦσε ὁ κόσμος. Ὁ ἀδερφός της φαινότανε πὼς εἶτανε τίς τελευταῖες μέρες ἐρωτευμένος μὲ κάπια πού δὲν μπορούσαμε νὰ τὴν ἀνακαλύψουμε. Ἐκεῖνη τὴ στιγμή εἶχε πέσει ἡ ὑποψία τῆς Θάλειας κάπου καὶ γι' αὐτὸ μοῦ ἔγνεψε.

«Σὲ τσακώσαμε», φώναξα τοῦ Βελαδράπα πού εἶχε ξεχαστεῖ καὶ φαινόταν πὼς δὲν ἀκουγε τί λέγαμε.

Κουκλίνεσε. Γελάσαμε ὅλοι.

«Ὁ ἴδιος, ὁ αἰώνιος μένεις, καημένε», τοῦ εἶπε ὁ Νίκος πού κατάλαβε.

«Ἡ μᾶς πειρὸς λοιπὸν, τί ἔγραψες;» ρώτησε ὁ Βελαδράπας γιὰ νὰλλάξει τὴν κουβέντα. «Τί γίνεται τὸ δράμα σου;»

«Τῶσκισα», ἀπάντησε ὁ Νίκος.

«Γιατί;»

«Γιατί δὲν ἄξιζε.»

«Ἄσε τάστεια.»

«Καλὰ θὰ κάμεις νὰ τὰ σκίσεις ἔλα ἔσα ἔγραψες καὶ σί.»

«Μπράβο! Παιτε τοῦ τα καὶ σεις, κ. Γκάθρα!» φώναξε ἡ Θάλεια. «Βλέπεις», γύρισε στὸν ἀδερφό της, «δὲν εἶμαστε ἐμεῖς μονάχα πού σοῦ τὸ λέμε πὼς χάνεις τὸν καιρὸ σου. Ἡσούνα τώρα δικηγόρος.»

«Ἄσε, καημένη, τὰ σαχλά. Φτάνει νὰ τὰ λέει ὁ μπαμπάς», τῆς εἶπε μὲ θυμὸ ὁ Βελαδράπας.

«Βλέπεις, τὰ λέει κι ὁ φίλος σου. Δὲν ἔχω δικαιο, κ. Γκάθρα; Δὲ θάκανε καλύτερα νὰ διάβαζε νὰ πάρει τὸ χαρτί του;» ξαναεἶπε ἡ Θάλεια.

«Ποῦ χαρτί;» ρώτησε ὁ Νίκος.

«Τὸ δίπλωμα.»

Ὁ Νίκος γέλασε.

«Γιατί γελάτε;»

«Κάθε ρωμιὸς χρωστᾷ νὰ πάρει δίπλωμα.»

«Ἔσεῖς ἀκουσα τὸ πήρατε.»

«Σᾶς τὸ χαρίζω.»

«Εὐχαριστῶ ἔχω τὸ δικό μου.» Ἡ Θάλεια χαμογέλασε.

«Καὶ τί σᾶς χρησιμέθει;» χαμογέλασε κι ὁ Νίκος.

«Τί μοῦ χρησιμέθει; Πῶς, δὲ χρησιμέθουν τὰ διπλώματα;»

«Ἄλλου ναί, στὴν Ἑλλάδα ὄχι.»

«Γιατί;»

«Ἄν εἶχατε βγεῖ πέρα ἀπὸ τὸ Μπρίντεζι, δὲ θὰ ρωτούσατε.»

Ἡ Θάλεια κοκκίνησε: «Δὲ σὰς καταλαβαίνω, κ. Γκάβρα», μουρμούρισε.

«Γιὰ νὰ μὲ καταλάβει κανένας, δεσποινίς μου, πρέπει νὰ ζεῖ.»

«Καὶ γὼ δὲ ζεῖ;»

«Ὅχι: μόνο ἐσεῖς, μὰ κανεὶς δὲ ζεῖ σ' αὐτὸν τὸν τόπο.»

Δὲν τέντωσε τὰ μάτια μονάχα ἡ Θάλεια, μὰ κι ὁ Βελαδράπας ἔμεινε μὲ τὸ στόμα ἀνοιχτό.

«Καὶ στοὺς ἄλλους τόπους ζοῦνε καλύτερα ἀπὸ δῶ; Ἔχονε πουθενὰ αὐτὸν τὸν οὐρανὸ, αὐτὴ τὴ θάλασσα;» Ἡ Θάλεια ἔδειξε μὲ τὸ χέρι τῆς κατὰ τὸ Φάληρο.

Ὁ Νίκος χαμογέλασε.

«Καὶ γὼ δὲν τὸ πιστέω νᾶχει ἡ φύση πουθενὰ ἄλλου τέτιες γραμμῆς, τόση μεγαλοπρέπεια», εἶπε κι ὁ Βελαδράπας τεντώνοντας τὸ χέρι πλατιά καὶ φέρνοντας τὸ μᾶτι γύρω μὲ κίνημα τοῦ κεφαλοῦ.

«Δὲ λέω πὼς λείπει κάποια τραγικότητα ἀπὸ τὸ τοπίο αὐτό», εἶπε ὁ Νίκος, «μὰ ἔπρεπε νᾶχεις δεῖ τίς ἄλλες, τίς κορφῆς (εἶπε κάποια ὀνόματα γερμανικά), τοὺς βράχους, τὰ δάση, τὰ κρολίμνια, τίς ὀμίχλες —»

«Ὄψ! Ἀφίστε με καλὲ καὶ σεῖς μὲ τίς ὀμίχλες σας», φώναξε ἡ Θάλεια: «θὰ παραβάλω αὐτὸ τὸ φῶς μὲ τίς ὀμίχλες; Πλήττω πού τίς ἀκούω.»

Ὁ Νίκος τὴν κοίταξε χαμογελώντας: «Ἐπρεπε νὰ τίς δεῖτε πρώτα.»

«Τί νὰ τίς δῶ; Σὴν καὶ δὲν εἶδαμε ποτέ μας καταγιά, κ. Γκάβρα: Γιὰ τί μᾶς παίρνετε; Ἐπρεσε πέρσι τὸ χειμῶνα μιά, πού ἂν κρατοῦσε καμιά ὥρα ἀκόμα, θὰ πῆγαινε σκαστὴ ἔλη ἢ Ἀθήνα.»

«Δὲ μιλῶ γιὰ τίς ἀστειεὶς ἀθηνέικες ὀμίχλες μιλῶ γιὰ τίς ὀμίχλες τοῦ βασικοῦ μοτίβου», εἶπε ὁ Νίκος.

Ἡ Θάλεια μὲ κοίταξε. Ὁ Βελαδράπας ἀνοῖξε τὸ στόμα.

«Γιὰ τίς ὀμίχλες τῶν Ἀλπολάγκαιων, τῶν ψηλῶν κορφῶν, τῆς Βορροθάλασσας. Αὐτὲς θέλουνε δυνατὲς ψυχῆς νὰ τίς βαστάξουν», ξεκολούθησε ὁ Νίκος.

Ἠγγίσε καὶ στὴ Βορροθάλασσα: Εἶναι ἄμορφη;» ρώτησε ὁ Βελαδράπας.

«Μουσικὴ ἄμορφη. Ἐκεῖ ἡ φύση δὲν κάνει πλαστικὴ ἐπίδειξη, καθὼς ἐδῶ. Δὲν εἶναι τὰ σκιαγραφία. Δὲ σὲ ὑπνοῦν, σὲ μεταρσιώνει.»

Ἡ Θάλεια γέλασε: «Μιλεῖτε μὲ προκατάληψη γιὰ τὴν ἑλληνικὴ φύση. Τὸ παθαίνουν πολλοὶ πού πηγαίνουνε στὴν Εὐρώπη. Σιπάζουνται.»

Ὁ Νίκος χαμογέλασε.

«Σωπάτε, κ. Γκάβρα», ξεκολούθησε ἡ Θάλεια, «θὰ μοῦ πεῖτε ἐμένα γιὰ τὸ κλίμα τῆς Ἀτικῆς, γι' αὐτὸν τὸν ἐρξόντα πού τονὲ θαυμάζουν ἔλοι οἱ ἔξοι: Δὲ ντρεπόμαστε νὰ λέτε πὼς ζοῦν ἄλλου καλύτερα ἀπὸ ἐδῶ;»

«Μὲ παρανοήσατε. Δὲ σὰς εἶπα πὼς ἄλλου ζοῦνε καλύτερα: σὰς εἶπα πὼς ἐμεῖς ἐδῶ δὲ ζοῦμε», τόνισε τὰ στερνὰ τὰ λόγια ὁ Νίκος.

«Καλά, τότε νὰ πεθάνουμε ἔλοι. Αὐτὸ θὰ θέλετε;»

«Ὅχι αὐτό, μὰ νὰ τὸ νιώσουμε πὼς δὲ ζοῦμε καὶ τότε θάρχομε νὰ ζοῦμε. Ἄμα δηλαδὴ τὸ κα-

ταλάβουμε πὼς ἡ ζωὴ αὐτὴ δὲν εἶναι ἀληθινὴ ζωὴ, ἀλλὰ νεκροφάνεια.»

«Καὶ ποιά εἶναι ἀληθινὴ ζωὴ; Στίς ὀμίχλες; γέλασε ἡ Θάλεια.

«Αὐτὸ δὲ λέγεται μὲ λόγια: τὸ αἰσθάνεται κανένας», τῆς ἀπάντησε ὁ Βελαδράπας.

Ἡ ἀδερφή του τοῦ ἔδωσε μιὰ φάπα ἀνάλαφρη. Γέλασε κι ὁ Νίκος.

«Γιὰ τὸν Πάλα, ἀλήθεια, δὲ σὲ ρώτησα. Τί γίνεται; τὸν εἶδες.» τονὲ ρώτησε σὲ λίγο ὁ Βελαδράπας.

«Πέρασε ἀπὸ τὸ Μόναχο γιὰ λίγες μέρες», εἶπε ἀδιάφορα ὁ Νίκος.

«Καὶ πού πῆγαινε;»

«Στὴ Γαλλία.»

«Στὴ Γαλλία!» εἶπε ξαφνισμένα ὁ Βελαδράπας.

«Ἐμπλεξε μὲ κάποιους ρούσσους κ' ἔγινε δημοκράτης.»

«Στὸν εἰκοστὸν αἰῶνα δημοκράτης!» ξαφνιστικὴ κε πάλι ὁ Βελαδράπας.

«Καὶ γὼ δημοκράτης εἶμαι», εἶπε ἡ Θάλεια, «δὲν τὴ χωνέθω τὴν ἀριστοκρατία. Ὅλες σήμερα σοῦ κάνω τὸν ἀριστοκράτη. Βλέπεις μπακαλοπούλες καὶ σοῦ ξεφυτρώνουνε μεμιάς μὲ τὰ φασαμαῖν στὸ χέρι. Δὲν ξέρετε πὼς τίς σιχαίνονται. Νᾶναι καμιά ἀπὸ οἰκογένεια, ὑποφέρεται. Ἔχει δικαίωμα νὰ τὸ κάνει.»

«Δὲ σοῦ εἶπε ὁ Πάλας, δὲν ξανάγραφε τίποτε;» ρώτησε ὁ Βελαδράπας.

Ὁ Νίκος κούνησε τοὺς ὄμους:

«Καὶ σὺ τὸ λὲς ἀλήθεια πὼς δὲν ξαναγράφεις;»

«Τί: ψέματα;»

«Ἀδικεῖς τὴν τέχνη. Τὰ γράμματα πού εἶχες στείλει στὴν ἀρχὴ ἀναστατώσανε τὰ πνεύματα. Κ' ἡ σκηνὴ πού δημοσίεψες ἀπὸ τὸ δράμα σοῦ εἶταν ἀριστοῦργημα. Μᾶς ἔβαλες ἔλους κάτω. Τὸ ἀναγνώρισε κι ὁ Ἀβραμίκος κι ἂς τὸν εἶχες χτυπήσει. Εἶπε πὼς φαντάζεται τὸ δράμα σοῦ σὰ νέο εἶδος τέχνης, μεταμουσικὸ νὰ τὸ ποῦμε.»

«Ποῖός εἶναι ὁ Ἀβραμίκος;» ρώτησε ἡ Θάλεια.

«Ὁ καλύτερος κριτικὸς μας», εἶπε ὁ Βελαδράπας:

«Ὁ μωρότερος», τὸν ἔκοψε ὁ Νίκος: «σκολαστικὸς, δὲ νιώθει τίποτε. Κανένας σας δὲ νιώθει γρὶ ἀπὸ τέχνη.»

Ἡ Θάλεια δημοῦ βάρεθηκε τίς κουβέντες γιὰ τὴν τέχνη καὶ σηκώθηκε.

Σηκωθήκαμε ἔλοι μας καὶ σουλατσάραμε ἔσο πού πήρε καὶ βράδιαζε. Ἄμα γυρίσαμε στὴν πόλη, σνονοδέψαμε τὴ Θάλεια ὡς τὴν πόρτα τῆς.

«Ἐλπίζω νὰ σὰς ξαναδοῦμε», εἶπε δίνοντας τὸ χέρι τῆς πρώτα στὸ Νίκο.

Ἐκεῖνος στάθηκε προσοχὴ, σκύβοντας τὸ κορμὶ καὶ κρατώντας τὸ καπέλο του στὸ χέρι του: «Ἄ σὰς κάνει εὐχαρίστηση», εἶπε.

Ἡ Θάλεια μῆξε μέσα καὶ σὴν εἶδα πὼς ἔμεινε ὁ Βελαδράπας μαζί μας, σκέφτηκα νάψω μονάχους τοὺς δυὸ ποιητῆς. Δὲν εἶχα καμιά βρεξὴ νὰ μπλέξω πάλι μὲ τὸ Νίκο καὶ τὸ κάλεσμα, πού τοῦ ἔκαμε ἡ Θάλεια, δὲ μοῦ ἄρεσε πολὺ. «Ὅχι, στοχαζόμενα, «ὁ Νίκος πρέπει νὰ μείνει μακριά.» Μὰ

έκει πού γύρεβα νά βρώ μιὰ πρίφαση νά τονέ χωριστώ κιόλα, εκείνος άδραξε άξαφνα τó μπράτσο μου:

«Πού κάθεται;» με ρώτησε.

«Έκει πού καθόμουνα», τού είπα ξερά.

«Μπράτσο μου φαίνεται, έχεις έναν καναπέ».

«Μά σκεπάσματα δέν έχω.»

«Μάς δίνει ή σπιτονοικοκυρά σου. Τώρα πάμε πουθενά νά φάμε. Βελαδράπα, θά μείνεις βέβαια μαζί μας.»

«Α μου συμπαθάς, νά σού κάμω κιόλας τó τραπέζι», είπε κείνος.

«Σέ καμιά μπίρα νά πάμε δέν τρώω ποτέ ζεστό φαγι τó βράδι», είπε ο Νίκος.

«Εγώ έχω νά σμιζω κάποιον», είπα ήμα φτάσαμε στην μπίρα πού θά μπαίνανε.

«Και πού θά μ' έβρεις έπειτα;» με ρώτησε ο Νίκος. «Δέν περνάς νά με πάρεις από δω;»

Κούνησα τó κεφάλι κ' έφυγα με την ιδέα νά μ'ήν ξαναγυρίσω. Πήγα στο ξενοδοχείο νά φάω και γώ κι από κει στον καφενέ για νάβρω καμιά συντροφιά. Δέ βρήκα κανέναν κι άποφάσισα νά πάω σπίτι μου νά κοιμηθώ. Μά πάλι συλλογίστηκα πώς ο Νίκος τó ήξερε τó σπίτι και θά ρχότανε κει. Και νά μ'ήν τó ήξερε, θά τ'ήν έφερνε ο Βελαδράπας. Είδα πιά πώς έμπλεξα γι αυτό τó βράδι, βαρέθηκα νά μένω μόνος και γύρισα, θέλοντας και μη στην μπίρα.

(Ακολουθεί)

Κ. ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΣ

Βγήκε τó καινούριο βιβλίο τού

ΙΔΑ

“ΟΣΟΙ ΖΩΝΤΑΝΟΙ,”

και πουλιέται δυό δραχμές στο γραφείο τού «ΝΟΥΜΑ». Στο έξωτερικό στέλνεται με φρ. 2,25.

III' Ακαδημαϊκόν έτος 1911—1912

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙ. — (Πλατεία Κάνιγγος).

Σχολαί άνωτέρων τεχνικών σπουδών.

ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ, ΕΜΠΟΡΙΚΗ, ΓΕΩΡΓΙΚΗ, ΜΗΧΑΝΟΥΡΓΙΚΗ

Πρός ένίσχυσιν των τεχνικών σπουδών τά διδάκτρα ήλαττώθησαν εις τó 1)β άπό τού παρελθ. έτους.

Έναρξίς έγγραφών 20 Αύγουστου, μαθημάτων 15 Σεπτεμβρίου.

Έγινονται θεαται και μαθηταί.

ΥΠΕΡΩΚΕΑΝΙΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΤΜΟΠΛΟΪΑ ΤΑ ΜΕΓΑΛΕΙΤΕΡΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΥΠΕΡΩΚΕΑΝΙΑ ΑΤΜΟΠΛΟΙΑ ΤΗΣ ΜΕΣΟΓΕΙΟΥ

“ΑΘΗΝΑΙ,, ΤΟΝΩΝ 16,000 ‘ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΗΣ,, ΤΟΝΩΝ 15,000

ΜΕ ΔΙΠΛΟΥΣ ΕΛΙΚΑΣ ΔΙΠΛΑΣ ΜΗΧΑΝΑΣ ΑΠΑΡΑΜΙΑΛΑ ΕΙΣ ΑΝΤΟΧΗΝ ΚΑΙ ΕΙΣΤΑΘΕΙΑΝ ΔΟΚΙΜΑΣΜΕΝΗΣ ΤΑΧΥΤΗΤΟΣ 15 ΜΙΛΛΙΩΝ

Διαμερίσματα έπιβατών άνετώτατα. — Αίθουσαι πολυτελείς Α' και Β' θέσεως, Καπνιστήρια, ιδιαίτεροι αίθουσαι Κυριών, Μουσικής, Έστιατορίου. — Νοσοκομείον, άπολυμαντικός κλίβανος, Λουτρώνες, Κουρείον, Παντοπωλείον, Καφενεύιον, Ζυθοπωλείον. — ΔΕΥΤΕΡΑ ΘΕΣΙΣ καινούργης με 200 κλίνας. — Θέρμανσις διά Καλοριφέρ εις τά διαμερίσματα των Μεταναστών. — Ιδιαίτεροι τραπεζαρίαι Μεταναστών.

Ήλεκτρικόν φώς, άσύρματος τηλεγράφος
ΔΡΟΜΟΛΟΓΙΑ ΤΑΚΤΙΚΑ ΚΑΤΑ 20 ΗΜΕΡΑΣ

ΠΡΟΣΕΧΕΙΣ ΑΝΑΧΩΡΗΣΕΙΣ ΕΚ ΠΕΙΡΑΙΩΣ ΜΕΣΩ ΚΑΛΑΜΩΝ-ΠΑΤΡΩΝ ΚΑΤ' ΕΥΘΕΙΑΝ ΔΙΑ ΝΕΑΝ ΥΟΡΚΗΝ

ΤΟΥ ΑΤΜΟΠΛΟΙΟΥ

“ΑΘΗΝΑΙ”

ΤΗΝ 6 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1911

ΔΙ' ΕΠΙΒΑΤΑΣ, ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΑΣΑΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΝ ΑΠΕΥΘΥΝΤΕΟΝ

ΕΝ ΠΕΙΡΑΙΕΙ παρά τῷ Γενικῷ Πράκτορι τῆς Ἀτμοπλοΐας Λεωφόρος Αιγίως Ν, 5,

ΕΝ ΤΑΙΣ ΕΠΑΡΧΙΑΙΣ εις τοὺς κατά τόπους ΥΠΟΠΡΑΚΤΟΡΑΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΠΑΡΑ ΤΗ ΓΕΝΙΚῃ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΙ ΘΑΟΣ ΙΩΑΝΝΟΥ ΠΕΣΜΑΤΖΟΓΛΟΥ
ΑΝΘΙ ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΥ